

ԱՅԲԻՆԱՐԱՆ

ՄԵԾԱՀԱՍԻՆԵՐԻ ԱՆԳՐԱԳԻՇՈՒԹՅԱՆ
ՆԵՐՔԱՆԵՐԻ ԴԻՏՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԴԵՏԶՐԱՏ

1938

ՅԵՐԵՎԱՆ

491.99-8

Ժ-97

491.99-8

Ճ-97

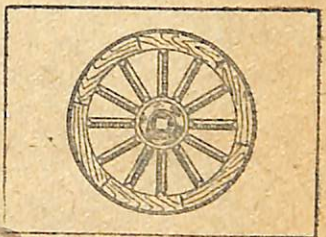
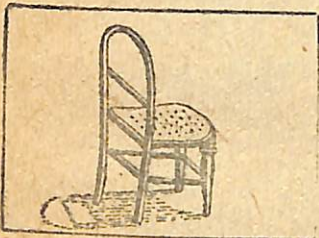
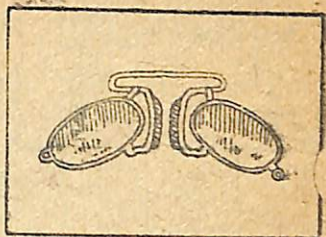
պր.

ԱՅԲԻԵՆԱՐԱՆ

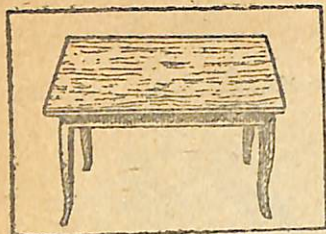
ՄԵԾԱՀԱՍԱԿՆԵՐԻ ԱՆԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՑՄԱՆ
ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԶՄԵՑ՝ Ե.Վ. ՀՈՒՂՈՒՐՅԱՆ

19 JUN 2013

l l l lll lll lll lll

u
u

u

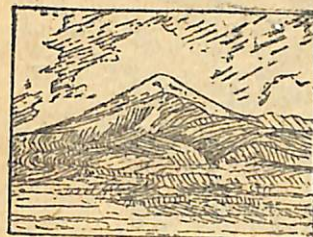
u

u

uuu uu-uuu uuuuu

u u u u u

uuu, uuuuu

r
r

u u r

uuu
uuuu
uur

uur
u-ruu
uruu

uuuu uur

r r uur, uruu

uuuu uur

Ե
ե

ս ա ռ ս ա ռ ե ռ

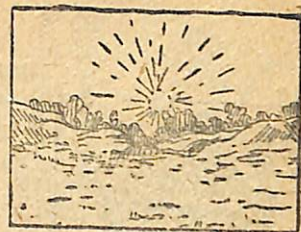
սաւր	Ե
սա-րեր	եր
սարեր	սեր

Ս
Ս Երա, սա սեր ե:

Ե ե ե սեր, սարեր
 Զ Զ Ս Երա, սա սեր ե:

Վ Վ

վ ա ռ վ շ ա ռ ե վ

սաւր	սեր	ՎԵ-րա
վաւր	վեր	Վերա
վա-րաւր	վե-րեւ	ա-րեւ
վարաւր	վերեւ	արեւ

ՎԵրա, վար արա:

Երա, արեւ ե:

վ վ վ վար, արեւ
 Զ Վ Վ ՎԵրա, վար արա:

Կ

Կ ա թ		Կ ա թ ա ս
Կեր	Կա-րաս	Վա-սանկ
Կա՛վ	Կարաս	Վասանկ
Կես	Վար-սանկ	սա-կա՛վ
ակ	Վարսանկ	սակա՛վ

Ս Վասանկ, սա վարսանկ ե:

Սե՛վանկ, սեր Կեր:

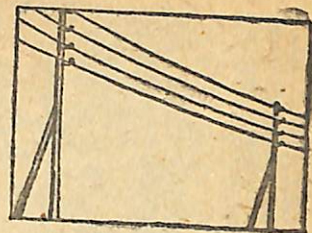
Ե, Կ ակ, Կա՛վ, սակա՛վ

ԵԵ Ա Ա Սե՛վանկ, սեր Կեր:

Կ ա լ

Լ Լ
Ե Լ

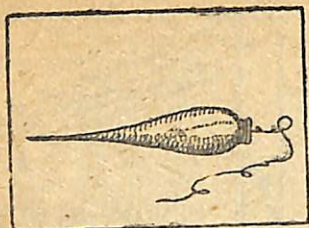
Լ ա թ

ալ	Վա-րել	Լալ-վար
սալ	Վարել	Լալվար
լար	Կա-րել	լա-րել
լա՛վ	Կարել	լարել

Կ Լալվար սար: Լա՛վ Կար:

Ե Կլարա, Կալ արա:

Ե Ե Կալ, Լ Լ Լալվար
Ե, Ե Կլարա, Կալ արա:

h h

٦ ٧ ٨ ٩

h h

4 b p

hp

Իրա

սի-րե-լի

477

վարակ

սիրելի

44

Կարիկ

III-46-11

1114

444

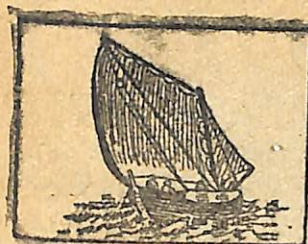
աղ/եղի

Իրա, ամենի լավ կարի:

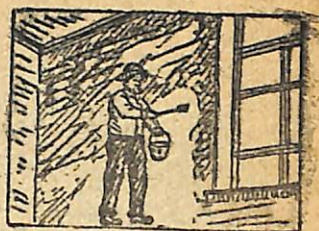
Միտակ, ապելի լապ վարի

~~/r r r rr, yrr, uir/~~

~~Ja Jr Jrui. und Juiui~~

ۛ ۛ

ۛ ۛ

Ἡ ἡμετέρα

Ներկարար

ໂມ

Նեպա

հա-վա-վար

Uny

Մեփան

Նախապար

Երազակ

Նիւա

ՀԵ-ՆԻ-ՆԱ-ԿԱՆ

Եկար

Նիւն

Լեւոնական

Սրան լավ նախափար է :

Նիւան նկարել և նինելին

Ի վաճ, լա՛վ ես ներկել:

" l i n e s u f f i c i e n t "

Դիմանի Դիմարդի և Դիմեպիլի.

մանարան

մ Մ

մ մ

կ ա մ ա ր

մի	Մինաս	Մինակ
միս	Մանվել	Ամասիա
ամիս	Արամ	մա-նա-րան
նամակ	Կիմա	մանարան

Մինաս, սա մանարան է:
 Կարմիր արեւ: Կարմիր կամար:

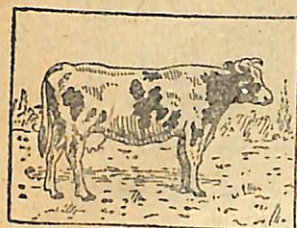
Ե

է

Եմմա, արի Ամասիա:

մ մ նամակ, շ շ մ մ ինաս

լ լ է էմմա, արի Ամասիա:

կ ո վ

ո Ո

ո Ո

լ ո ր

որ	Ոսիկ	Կամո
որոր	Ոմար	Մոլոկով
լոր	Ոնիկ	Մոսկվա
սալոր	Մարո	Կիրովական

Սարո, սա լավ կով է:

Ոնիկ, սա վորակով վարաակ է:

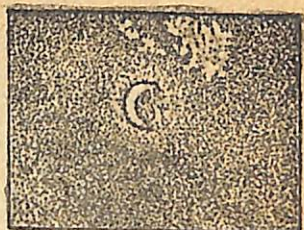
Ոսիկ, սա սիլոս է, կովի կեր է:

լ լ ո ո ո որ, նոր, մարո

լ լ Ո Ո Ոսիկ, սա սիլոս է:

ու Ու

ու Ու

ու Ն

Լ ու ս ի ն

ուս	Ուրալ	Լուսափոր
սուս	Լուսիկ	լուսափոր
Սիրուս	ուսում	ուսում-նա-րան
Մարուս	ամուր	ուսումնարան

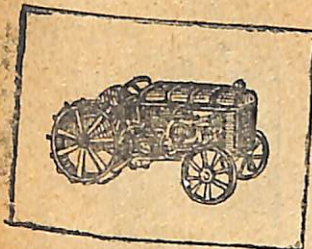
Ունան, արի, նամակ ունես:

Եմման լավ ե սովորում:

Սովորիր, սովորիր, սովորիր:

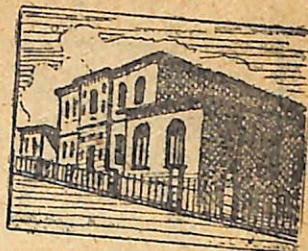
ո ե ու ու, ո ո ո ուրալ

Ունան, արի, նամակ ունես

ս Տ

ս Մ

տրակտոր

ս ու ն

տուն	Տիրան	տրակտոր	կոմիտե
տատ	Տուրիկ	ավտո	կոլեկտիվ
տարի	մատ	տետրակ	կոլտուրա
կատու	մատիտ	տատրակ	տնկարան

Տիրան, տես, տրակտորով են վարում: Տրակտորով լավ ու վորակով են վարում: Նինան ու Սարոն կոլեկտիվ են մտել: Կատարինե, տես, ես մեր տունն ե: Ես նոր տուն ե:

1 / 1 ս ս տուն, տատ, Տարիս
2 / 2 Մ Մ Միրան
Միրան, Տիրի կոլեկտիվ:

շ ու ն

շ Շ
շ Շ

շ ի շ

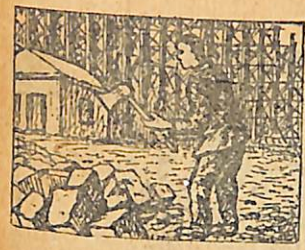
եշ	ուշ	Շուշիկ	Անուշ
շուն	շիշ	ուշիմ	անուշ
աշուն	կաշի	Շամամ	Շուշան
շուկա	կոշիկ	շերամ	շուշան

Սաշան շուն ունի, մի ուշիմ շուն: Սաշան միշտ նրան տանում ե վորսի:

Միշան աշակերտ ե. նա լավ ե սովորում

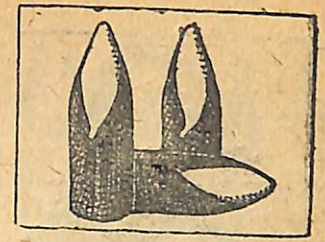
Արշոն կոշկակար ե. նա կոշիկ ե կարում
Արշոն կարում ե ամուր ու սիրուն կոշիկներ

շ շ շ շերամ. շուշան շիշ
շ շ շ շուշիկ. շուշան, շամս
Միշան շար լավ ե սովորում:

Քարտաշ

Ք Ք
Ք Ք

շ ա Ք ա Ր:

Քար	կաքավ	մենք	քնար
Քանոն	մաքուր	սրանք	Քնարիկ
Քամի	քսան	նրանք	մեքենա

Մուքոն, Քանանն ու Սաքոն քարտաշներ են: Նրանք քար են տաշում: Իսկ Սարոն, Վանոն ու Շավոն քար են կրում: Նրանք կոշեկտիվի տունն են շինում—լուսավոր, մաքուր, սիրուն:

Մենք կարի մեքենա ունենք: Կարի մեքենան շուտ ե կարում, շատ ե կարում, լավ ե կարում: Կարի մեքենան մեր Քնարիկին նվեր են տվել:

Ք Ք Ք Քարտաշ. Քեքենա, վարժ
Ք Ք Ք Քալան, Քնարիկ
Քալանն ու Սաքոն քարտաշներ են:

խ Խ

Ստախանով խ խ

2 ա խ ա

խաա	ուրախ	Խարկով
խիտ	խրախուսել	Սուխումի
խոր	աշխոր	Ստախանով
խոտ	անխախտ	խրոխտ

ՄԵՆՔ ՍՏԱԽԱՆՈՎԻ ՆՄԱՆ ԵՆՔ ԱՇԽԱՏՈՒՄ

Մենք ստախանովականներ ենք: Ստախանովի նման ենք աշխատում: Մեր աշխատանքի վորայր լավանում է: Ով ստախանովական է, նա շատ է ստանում:

Լ խ խ խ խրոխտ, աշխոր, ուրախ
 Լ խ խ խ Խարկով, խորեն, խանութ
 խորեն, Արախանովի նման աշխատիր:

ը Ը

ընտանիք

ը Ը

ընկերներ

ընկեր	արտ—արտը	սկսել
ընտիր	կալ—կալը	շաեմարան
ընտանիք	տուն—տունը	ստանալ

ԿՈՂԵԿՏԻՎՈՒՄ ՌԻՐԱԽ ԵՆՔ

Մենք կոլեկտիվով մի խաշոր ընտանիք ենք: Մենք ընկերներ ենք ու միասին ենք արտերը վարում, կալը կալում, անասունները խնամում: Մենք ուրախ, ունեվոր ու կուլտուրական ենք:

Լ լ ը ը ընկեր, ընտանիք
 Լ լ Ը Ը Ը մեր կոլեկտիվը
 ընտիր կուլտուր ունի

ախտի ոտն ք իտմ յնդուի մշիդ
 հիդգիդի, դիկիդուի ի ի ի ի
 նմոի. իտդուես. ոտն ի ի ի ի

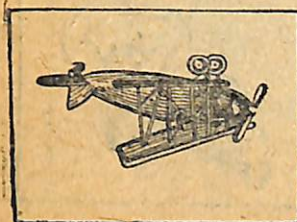
ստատապտուգի դիմգիդուեսի
 դիգառն նիմգիդուեսի միտմոտուն տմդ

ստատուես իտմ իտ ք հտմապտուն վիգի
 ~տդվմս տդ քրադտմապտուն մգր ովտտ
 ք ոտն տդ ք ոսիվիթ տդ քմտատապտուգի
 դտիտվիթ ք իգտմոիտ դիգիդուես մգիդի

ՆԻԳԿԻՆԵ ՎՍՏՈՐՈՒՆ

Նախմոի	տնադուի	նմոտ	դտոտմգի
հիդգիդի	իտդուես	նմոի	ստատուես
իգիդուես	իտնմոի	նմառնդտ	դտմոտուն
դվիվդուես	հտնմն	նմոյր	ստն

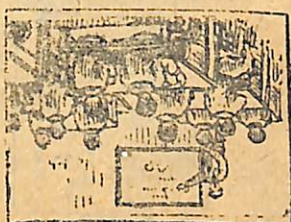
իտդուես

ի ի ի

ի ի ի

դտմոտուն

դտիտուի լգիլգիդի դստուր իտ դիտնի
 հտնի ի ի ի ի
 քիգի, իդուի, իդուի ի ի ի ի

դտնտտո մգիդիդ
 դտնտ իտ դիտնտ ք դտնտ մգ իտնտ
 հտմ, միտնտ տոմստիտմտ մգ իտմոի
 քդմսն մաթոյր մվտդմ թդվնգդտ քիտնտ
 ~տթմտ թդվնգդտն իտմստիտմտ թդվնգմոի
 քթդվնգմտտոի իտիտմսի իտ տնտ մթդտն
 իտ դմոի վիվտիգլսի մգր իգ վմտտ ոգ

ՆԻՆՈՑ ՎՍ ՆՄՈՒ ՎԻՎՏԿԻՆՍԿ

նգմոի — իգմոի	դվնոի	տմտն
նգ իտի — իգմոի	վինտ	նդտն
նգդտն — իգդտն	իգնմր	թդտն
նոտո — իգոտ	դննգի	իգն

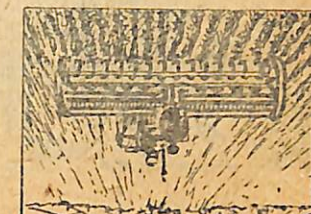
ն դ տ ն

ի ի

ի ի

դտնտթմտն

պիօններ

պ պ

պ պ

պարաշուտ

պապ	պատանի	իսպանիա	Պեպո
շապիկ	պիտանի	Ապարան	Պետրոս
կապոց	պիօններ	պարաշուտ	Պավել

ՊԵՏՐՈՍՆ ՈՒ ՊԱՎԵԼԸ

Պետրոսն ու Պավելն ընկերներ են: Նրանք Պիօններն են: Նրանք զպրոցում լավ են սովորում, պիօներական պատվերները լավ են կատարում: Պետրոսը ցանկանում է քիմիկոս լինել, իսկ Պավելը՝ ելեկտրատեխնիկ: Պետրոսն ու Պավելը պատանի լեռնախմբիկներ են:

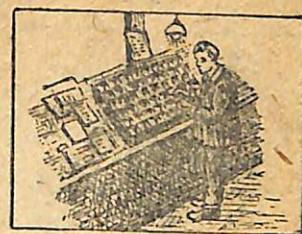
• • | պ պ պիօններ, իսպանիա, պապ
շ լ | պ պ պավել, պետրոս, պեպո
պավելը որինակելի պիօններ է:

գ ի ռ ք

գ գ

գ գ

գրաշար

գիր	լագեր	լրագիր	Գորկի
գիրք	անգին	գրադարան	Գոգոլ
սրինգ	Անգին	գրագետ	Գրոմով

ԳՐԻԳՈՐՆ ԱՐԴԵՆ ԳՐԱԳԵՏ Ե

Կորոնատեսական Գրիգորը սովորում է գրագիտական դպրոցում: Նա արդեն գրքեր ու լրագրեր է կարդում:

Գրքերում նա կարդում է վարն ու ցանքը լավ կատարելու, անասուններն սրինակելի խնամելու մասին:

° | ~ գ գ գիրք, լրագիր, սրինգ
0 | ~ գ Գրագետ Գորկի, Գրոմով,
Գրիգորն արդեն գրագետ է:

Դ Դ

Ղ Ղ

խ ա դ ո ղ

ա ղ ա վ ն ի

աղ	ուղտ	կաղնի	Համարլու
մաղ	ուղի	մեղու	Մեղրի
խաղող	ուղիղ	մեղր	Հուկաս

ՄԵՆՔ ԽԱՂՈՂ ՇԱՏ ՈՒՆԵՆՔ

Համարլուն խաղող շատ ունի, վաղարշապատը, Աշտարակը, Ոշականը, Աղավնատունը՝ նմանապես: Մեր խաղողները լավորակ են: Խաղողը վերամշակում են Արարատ տրեստում ու պատրաստում են ընտիր գինիներ: Ես տարի մեր կոոպերատիվները շատ խաղող ու տեսակ-տեսակ մրգեր ստացան վաղարշապատից, Աշտարակից, Համարլվից:

Ղ Ղ Ղ ողակ, խաղող աղավնի
 Ժ Ղ Ղ շատում, ջուկաս, ջամարլու
 ջամարլուն խաղող շատ ունի

Բ Բ

Բ Բ

Կարմիր բանակ

բակ	բանվոր	Արգար	Բագու
բամբակ	բանակ	Բագրատ	Կիրովաբադ
բուրմունք	բերկրանք	Բարգեն	Բաբուշկին

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿ

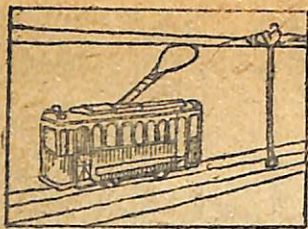
Կարմիր բանակը բանվորների ու բոլոր աշխատավորների պաշտպանն է: Կարմիր բանակը մեր խաղաղ աշխատանքի պաշտպանն է, բոլոր աշխատավորների բարեկամը:

Կապիտալիստները ցանկանում են խանգարել մեր խաղաղ աշխատանքը, տապալել պրոլետարիատի դիկտատուրան: Կարմիր բանակն ամուր է իր դիրքերում, սուր է նրա սվինը, զիպուկ է նրա կրակը:

Դ Ղ ~ Բ Բ բանվոր, բամբակ, Սերոբ

Դ Ղ ~ Բ Բագու, Բագրատ

Կարմիր բանակը Տեր պաշտպանն է:

յ Յ Լ

տրամվայ

յ Յ Լ

մ ա յ ր

մայր	քույր	Յեվրոպա	Լյապիդեվսկի
մայիս	գյուղ	Յերեվան	Բելյակով
թեյ	կայուն	Յենիսեյ	Բայդուկով

ՅԵՐԵՎԱՆԸ

Արդյունաբերական գիգանտներ, լայն պողոտաներով վեր ու վար գնացող տրամվայներ ու ավտոներ, աննման դպրոցական շենքեր, գեղեցիկ բանվորական տներ։ Ահա խորհրդային Յերեվանի պատկերը։ Դաշնակ սրիկաների որով Յերեվանը քարուքանդ եր յեղել։ անտուն հանտեր վարքեր, որվա ապրուստի կարոտ բանվորներ և աշխատավորներ... այս եր նախկին Յերեվանի պատկերը։

յ յ Եսյիս յ Յ Յերեվան
Լ և և և նաև, թեև, Յեվ
23 Էստր ե գեղեցկացել Յերեվանը։

շ Չ

շ ա ն ա ք շ

շ Չ

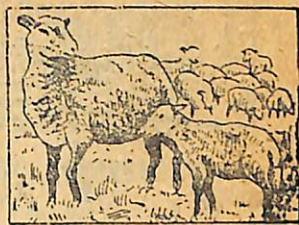
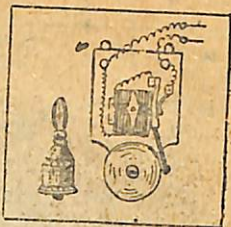
ո դ ա չ ու

շիր	կաշաղակ	գրիշ	Չապայեվ
շինար	կանաչ	կոշ	Շչորս
շամիշ	կանաչել	մարտակոշ	Չկալով

ԲԱՄԲԱԿԻ ՉԱՆԱԲԸ

Աշուն ե։ Բամբակի դաշտերն սպիտակել են։ Բամբակի դաշտերը լիքն են աշխատողներով։ Դրանք կոլտնտեսականներն են, վոր չանաքում են բամբակը՝ մեր «սպիտակ վուկին»։ Ուրախ են բոլորը։ Այս տարի բամբակի բերքը շատ ե։ Չանաքավորներից աչքի յեն ընկնում Չերքեզը, Չիչակը, Չինարը։

շ շ շ շաւափ. կանաչ. շամիշ
0 1 2 Չապայեվ. Չկալով
Չինարը բամբակ ե շաւափում։

31

Թ Թ

պատի թերթ

թ թ

թմբուկ

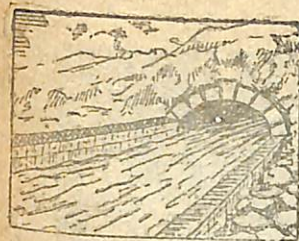
ուլթ	թուլթ	Թբիլիսի	հարդ-հարթ
թերթ	թմբուկ	Բաթումի	հորդ-հորթ
թուղթ	թանգագին	Արթիկ	վորդ-վորթ

ՊԱՏԻ ԹԵՐԹԸ

Մեր գյուղխորհրդի պատի թերթն ուրիշակելի չէ։ Թերթի խմբագիրն է կուտնտեսուհի Թագուշը։

Պատի թերթը մեծ աշխատանք տարավ Գերագույն խորհրդի ընտրության ուրերին։ Թերթում շատ նյութեր տպվեցին ընտրական նոր սխառմի և գյուղական կազմակերպությունների անելիքների մասին։

1 2 Բ Բ ուր. Բերք. Բողբ
1 Թ Թ Թբիլիսի. Թագուշ. Թաթիկ
Թագուշը պատի թերթի խմբագիր է։

Ղ Ղ

Ղ ր ա ն ց ք

ղ Ղ

Ղ ու թ ա կ

Ղուր	Ղանք	վերջ	ամբողջ	Չանիկ
Ղրանցք	Ղերմ	վորջ	յեղջերու	Չումշուդ
Ղրադաց	Ղինջ	արջ	չղջիկ	Չեմմա

ՄԵՐ ՉՐԱՆՑՔՆԵՐԸ

Ճարիգմի ու դաշնակ խմբապետների ախրապետության որոք վոչ վոք հոգ չեր տանում Ղրանցքներ բաց անելու, անջրդի հողերը մշակելու մասին։

Հիմա հազարավոր հեկտար հողեր են ջրում կենինի, Ստալինի, Շահումյանի անվան և մյուս Ղրանցքները։ Նոր Ղրանցքներ են բացվում Հայաստանի մի շարք վայրերում։

0 1 զ զ զրանցի. հազոդ. կամարգ
0 2 2 2 Ղանիկ, Ղեսիկ, Ղումշուդ
Ղումշուդը զրում է բամբակի արտը։

נ ש ת ר נ

n 72

မာ ၆ မာ ၇

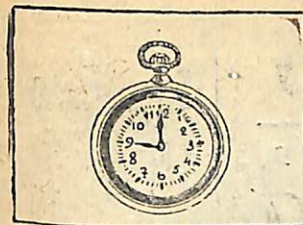
գառ	դառնալ	Ռուբեն	բեռ—բեր
բառ	բառնալ	Ռաշիդ	տառ—տար
թառ	թռնել	Ռուշան	կռել—կրել

ቡሁንቲ

Ո՞ւմ համար ե հիմա ռազիոն նորու-
թյուն: Բայց մի տաս-տասնհինգ տարի
առաջ բալորը զարմանում եյին, թե ես ինչ
հրաշք ե:

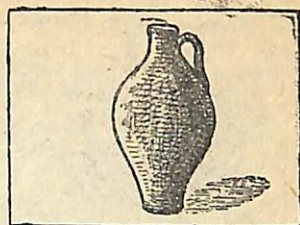
Ռադիկոն մեզ կապում ե ամբողջ աշխարհի հետ: Մենք անմիջապես իմանում ենք, թե ինչ ե կատարվում ամբողջ աշխարհում և մեր Միության մեջ: Իսկ ինչքան են ուրախանում մեր մանուկները, յերբ ամեն յերեկո տրվում են մանկական համերգներ:

Ե Ռ Ռ Ռադիա, անպատ, առաք
 Դ Է Ռ Ռ Ռոսասպան, Ռոսպով
 Ռեմիկ, Ռադիցով համերգ Ե խոհ:

d d

d d

ժամացույց

4 m d

ժամանակ	Ժիր	Ժիրայր	ժամ
ժամացույց	ժպիտ	ժորժ	ըուպե
ժապավեն	աշխույժ	ժնեվ	վայրկյան

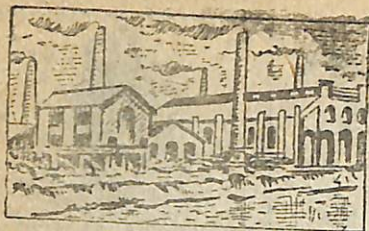
ՄԵԶ ՄՈՏ ՅԵՎ ԴՐԱՆՑ ՄՈՏ

Վողջ աշխարհում միայն Խորհրդային Միության մեջ է, Վեր վեց-յոթ ժամյա աշխատանքային ուր է հաստատվել: Մեր յերկ-րում աշխատանքը դառել է մի բերկրալի անհրաժեշտություն:

Կապիտալիստական յերկրներ ըսւմ է նրանց
զաղութներ ըսւմ բանվորներն աշխատում են
տաս-տասնութ ժամ: Այնտեղ աշխատանքը
մի դաժան բեռ է մարդկանց ուսերին:

I I land, I I future

12 Ռ Ռ Ռուպեկ քանգ և :
 Ժանեան ԺաՏր Ինկի՛ն Դպրոց գնաց:

գործարան

ժ Ծ

ժ Զ

ծաղիկ

ծրար	պարծանք	պայծառ	ծաղիկ
ծիրան	հարվածային	Պայծառ	Ծաղիկ
վայծ	գործարան	Ծովիկ	Ծերուն

ԿՍՈՒՉՈՒԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Ցարական կառավարության և դաշնակ խմբապետների դաժան օրերին Հայաստանում վոչ մի գործարան չկար։ Իսկ այժմ, խորհրդային պայծառ արեվի լույսի տակ բուսել են տասնյակ գործարաններ։

Կառուչուկի գործարանը դրանցից ամենամեծն է և համամիութենական նշանակություն ունի։

ժ ժ ժ ծաղիկ, պայծառ, կայծ
 Զ Զ Զ Զաղիկ, Զովիկ, Զերուն
 Կառուչուկի գործարանը Տեր պարծանքն է։

Սեփանա լիճը

ճ Ծ

ճ Զ

ճագար

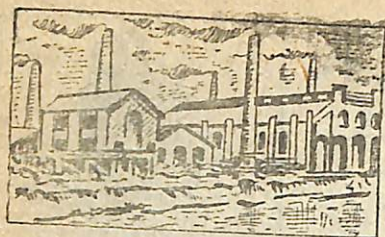
լիճ	ճարպիկ	ճանապարհ	Ճապոնիա
ճյուղ	ճամբար	ճակնդեղ	ճենապակի

ՄԵՐ ՀԻՊՐՈԿՍՅԱՆՆԵՐԸ

Հիդրոկայանները խորհրդային իշխանության ծնունդն են։ խորհրդային Հայաստանում կառուցվել են արդեն տասնյակ հիդրոկայաններ։ Մի քանի տարի հետո Հայաստանը կծածկվի նոր, հզոր հիդրոկայանների լայն ցանցով։

Սեփանա լճից սկիզբ առնող Զանգուզանի վրա կառուցվում է Սեփան-Զանգուզան կապող, վոր ունենալու յե տաս մեծ հիդրոկայան։

ճ ճ ճ լիճ, ճակնդեղ, ճագար
 Զ Զ Զ ճապոնիա, ճենապակի
 Սեփանա լիճը զրի մեծ պաշար ունի

գործարան

Ճ Ծ

ժ Շ

ծաղիկ

ճրար	պարծանք	պայծառ	ծաղիկ
ծիրան	հարվածային	Պայծառ	Ծաղիկ
կայծ	գործարան	Ծովիկ	Ծերուն

ԿԱՌԻՉՈՒԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Յարական կառավարութեան և դաշնակ խմբապետների դաժան որերին Հայաստանում վոչ մի գործարան չկար: Իսկ այժմ, խորհրդային պայծառ արեվի լույսի տակ բուսել են տասնյակ գործարաններ:

Կառուչուկի գործարանը դրանցից ամենամեծն է և համամիութենական նշանակութիւն ունի:

ժ ժ ժ ծաղիկ, պայծառ, կայծ
 Շ Շ Շ Ծաղիկ, Ծովիկ, Ծերուն
 Կառուչուկի գործարանը Տեր պարծանքն է:

Սեփանա լիճը

Ճ Ծ

Ե Զ

ճագար

լիճ	ճարպիկ	ճանապարհ	Ճապոնիա
ճյուղ	ճամբար	ճակնդեղ	ճենապակի

ՄԵՐ ՀԻՂՐՈՎԱԾԱՆՆԵՐԸ

Հիդրոկայանները խորհրդային իշխանութեան ծնունդն են: Խորհրդային Հայաստանում կառուցվել են արդեն տասնյակ հիդրոկայաններ: Մի քանի տարի հետո Հայաստանը կծածկվի նոր, հզոր հիդրոկայանների լայն ցանցով:

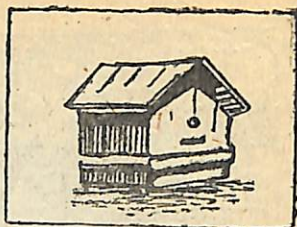
Սեփանա լճից սկիզբ առնող Զանգուզե-տի վրա կառուցվում է Սեփանա-Զանգուզե կապողը, վոր ունենալու յե տաս մեծ հիդրոկայան:

Ե Ե Ե լիճ, Եակնդեղ, Եաճար
 Զ Զ Զապոնիա, Զենովա

Սեփանա լիճը զրի մեծ պաշար ունի:

փ Փ

փ ի ղ

փ փ

փ ե թ ա կ

փայտ

փարթամ

գետափ

Փարիզ

փոստ

փափուկ

ծովափ

Փառնակ

փաթեթ

փետուր

փարոս

Ղափան

ՓԻՂԸ

Փիղը կնճիթավոր կաթնասուն կենդանի
յե: Նա շատ փարթամ մարմին ունի: Փղերը
հեշտությամբ ընտելացվում են և վարժվում
տնային ծանր աշխատանքների:

Փիղը տաք յերկրի կենդանի յե: Մեզ
մոտ նրանց պահում են գազանանոցներում:

ւ / յ փ փ փեղուր, փափուկ, ծովափ

ռ / ռ փ փ փանոս, փարիզ

փանոսը գազանանոցում փիղ փեսափ:

ձ Զ

ձ մ ե ո

ձ

Զ

տ ա ն ձ

ձի

սանձ

բարձ

Զոնիկ

ձու

գանձ

վարձ

Զորագետ

ձուկ

խնձոր

բարձր

Զորագետ

ԶՄԵՌ

Ծառը մերկացավ,

Զյուներ ծնկահար

Զրկվեց տերեվից:

Նստեց մեծ ճամփին,

Զյունի փաթիլներ

Սպիտակ հյուսերը

Իջան ամպերից:

Կիտեց գետափին:

Զյուն ու ցուրտ յեկավ,

Ծառեր ու թփեր

Առու, գետ լոց:

Զմեռն արձաթեց,

Իր սպիտակ գորգը

Սար ու ձոր ընկավ,

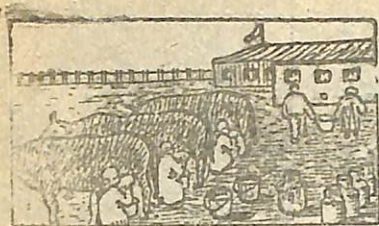
Զմեռը փռեց:

Կալեց ու կոպեց:

Յ Յ Յ Յյուն, բարձր, սակշ

Զ Զ Զ Զորագետ, Զորագետ, Զոնիկ

Զմեռը փռեց իր սպիտակ գորգը:

Փ Գ

Փ ե ր մ ա

Ֆ ֆ

պատեֆոն

Ֆերմա

Ֆուրգոն

Ֆուտբոլ

Աֆրիկա

Ֆրանսիա

Ֆինլանդիա

Ֆրունզե

Ֆուլմանով

Ֆիուլետով

ՖԼՈՐԱՆ ՈՒ ԶԱՖԱՐԸ

Մեր կուրսնտեսույթյան կաթնաանտեսա-
կան Ֆերման նոր է կազմակերպվել: Արդեն
ունենք հարյուրից ավելի ցեղական կովեր:
Մենք վուչ մի կովազուրկ կուրսնտեսական
չունենք:

Հարվածային աշխատանքի համար Ֆեր-
մայի կթողներ Ֆլորան ու Զաֆարը պարզե-
փառվեցին պատեֆոնով:

/ Տ ֆ ֆ Ֆերմա, պատեֆոն

/ Տ ֆ ֆ Ֆրունզե, Ֆուլմանով

Լաֆարն ու Ֆլորան պատեֆոն սրապան:

Ա ա Բ բ Գ գ Դ դ Ե ե Զ զ

Ն ն Ր ը Պ պ Պ պ Է է Զ չ

Ը ը Թ թ Ժ ժ Ի ի Լ լ Խ խ

Զ զ Բ բ Ժ ժ Ի ի Լ լ Խ խ

Պ ժ Կ կ Հ հ Զ ձ Ղ ղ Ծ ծ

Ջ ձ Լ լ Ի ի Զ չ Ղ ղ Ժ ի

Մ մ Յ յ Ն ն Շ շ Ո ո Ո ո

Ր ը Յ յ Ն ն Շ շ Ո ո Ո ո

Զ չ Պ պ Զ ջ Ռ ռ Ս ս Վ վ

Զ չ Ս ս Ղ ղ Ո ո Ն ն Վ վ

Տ տ Ր ը Յ ջ Փ փ Ք ք Ֆ ֆ

Մ մ Ր ը Յ ջ փ փ Ք ք Ֆ ֆ

Յեվ և Յեվ և

1—մեկ
 2—յերկու
 3—յերեք
 4—չորս
 5—հինգ
 6—վեց
 7—յոթ
 8—ութ
 9—ինն
 10—տասը

20—քսան
 30—յերեսուն
 40—քառասուն
 50—հիսուն
 60—վաթսուն
 70—յոթանասուն
 80—ութսուն
 90—իննսուն
 100—հարյուր
 1000—հազար

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ՏԱՐՎԱ ՅԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ ՅԵՎ ԱՄԻՍՆԵՐԸ

ԳԱՐՈՒՆ

մաքտ
 ապրիլ
 մայիս

ԱՄԱՌ

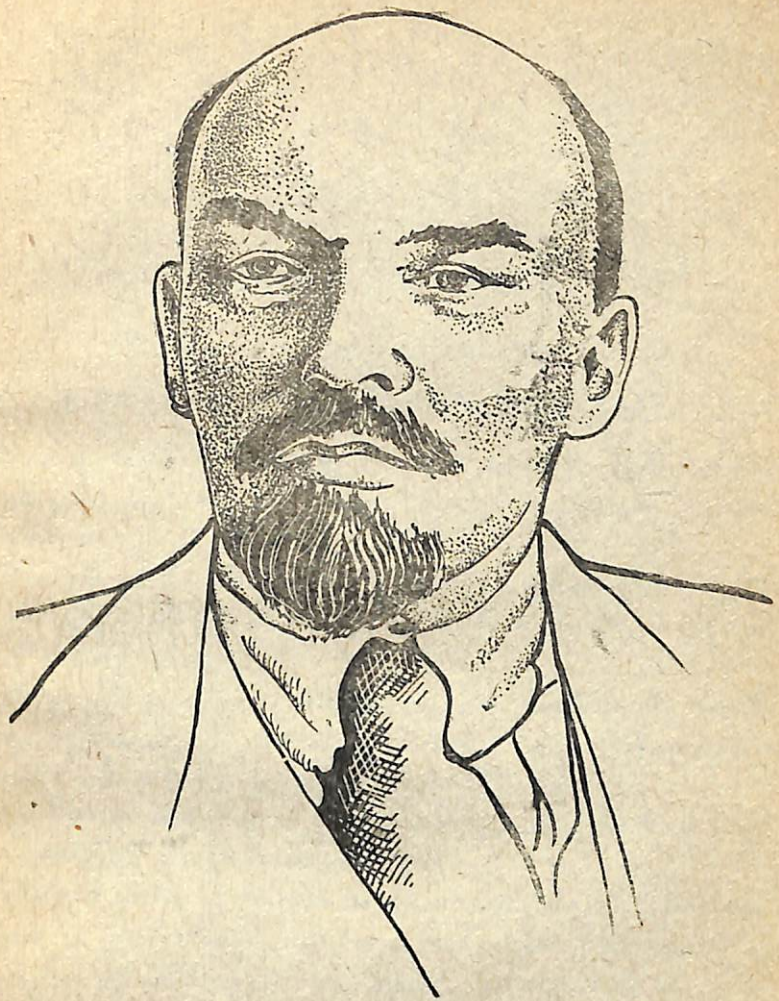
հունիս
 հուլիս
 ոգոստոս

ԱՇՈՒՆ

սեպտեմբեր
 հոկտեմբեր
 նոյեմբեր

ԶՄԵՌ

դեկտեմբեր
 հունվար
 փետրվար

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԻԼՅԻՉ ԼԵՆԻՆ

(Բանվոր Իվանովի պատմածը)

ԻՆՉ ԵՐ ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ՄԵՋ ԼԵՆԻՆԸ

Այս դեպքը պատահել է շատ առաջ: Այն ժամանակ յես աշխատում եյի Պետերբուրգում՝ գործարանում:

Մի անգամ ինձ մոտ է գալիս գործարանային ընկերներիցս մեկը և կանչում է ինձ բանվորական ժողովի: Յես գնացի:

Յերբ մենք տեղ հասանք, արդեն հավաքվել եյին 30 հոգի: Շատերին յես չեյի ճանաչում: Վոչ բարձր հասակով մի մարդ կրակոտ խոսում եր.

— Դուք սովամահ եք լինում, իսկ տերերը ձեր աշխատանքով հարստանում են:

Պետք է վաճառել ցարին ու հարուստներին և իշխանությունը վերցնել մեր ձեռքը: Իսկ յեթե մենք գուրս գանք վոչ միասնական ուժերով, բան գուրս չի գա: Բանվորները պետք է միանան: Մենք պետք է կազմակերպենք ուժեղ բանվորական կուսակցություն: Կուսակցությունը կդեկավարի բանվորների հեղափոխական շարժումը: Միայն այդ դեպքում մենք կհաղթենք:

Լուռ, ուշադրությամբ լսում եյին բանվորները:

Յես ինքս կարծես քարացել—մնացել էյի տեղումս
Յես հասկացա, վոր մեզ ցույց ե տրվում իսկական
ճանապարհ:

Ժողովից հետո յես իմացա, վոր խոսողն ընկեր
Լենինն եր:

ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

Լենինի հետ ունեցած հանդիպումն ինձ վրա մեծ
ապավորություն թողեց: Յես սկսեցի հաճախ լինել
բանվորական խմբակներում: Այնտեղ յես ծանո-
թացա Լենինի ուսմունքի հետ և մտա կուսակցու-
թյան մեջ:

Բանվորները սիրում էյին Լենինին: Նա մեր լա-
վագույն ընկերն եր ու բարեկամը: Կապիտալիստները
նրան ատում էյին:

Ցարական կառավարության տարիները Լենինը
հաճախ ե բանտ նստել: Աքսորեցին նրան նաև
Սիբիր: Թագնվելով ցարական դահլճներից՝ նա ստիպ-
ված եր գնալ արտասահման: Սակայն այնտեղից ել
նա ղեկավարում էր բանվորական շարժումը:

1914 թվին սկսվեց պատերազմը: Շատ մարդիկ
կոտորվեցին ու հաշմանդամ դարձան: Վլադիմիր
Իլյիչը մի անգամ չե, վոր արտասահմանից մատ-
նացույց եր անում:

— Դադարեցրեք պատերազմը: Պատերազմը
հարկավոր ե միայն հարուստներին: Պետք ե զենքը
շրջել սեփական կապիտալիստների դեմ:

Վրա հասավ 1917 թվականը: Սպառվեց բան-
վորների և գյուղացիների համբերությունը: Ապրա-
տամբեցին նրանք զինվորների հետ միասին և վորն-
դեցին ցարին:

Սկզբում իշխանությունն անցավ բուրժուա-
զիային: Բայց շուտով արտասահմանից վերադարձավ
Լենինը: Լենինի և բոլշևիկյան կուսակցության
ղեկավարությամբ 1917 թվի Հոկտեմբերին բան-
վորները դուրս փնդեցին կապիտալիստներին:
Նրանք իշխանությունը վերցրին իրենց ձեռքը և
կազմակերպեցին Խորհուրդները: Խորհուրդների
յերկրի գլուխ անցավ Վլադիմիր Իլյիչ Լենինը:

ԱՌԱՆՑ ԼԵՆԻՆԻ

1918 թվին դասակարգային թշնամիները փոր-
ձեցին սպանել Լենինին: Վլադիմիր Իլյիչը վերափոր-
վեց: Նա շուտով առողջացավ: Բայց վերափորվելը և
կուսակցության ու աշխարհում առաջին խորհրդային
յերկրի ղեկավարման գծով տարած անդուլ աշխա-
տանքը ջլատեցին Վլադիմիր Իլյիչի առողջությունը:
Լավագույն բժիշկներն անգամ չկարողացան բժշկել
բանվոր դասակարգի սիրելի առաջնորդին:

Յերեսուն տարի պայքարեց Վլադիմիր Իլյիչն
աշխատավորների ազատագրության համար: 1924
թվի հունվարի 21-ին Լենինն այլևս չկար: Լենինի
թաղման օրը, փորպես մեծ վշտի ու թախծի նշան,
ամբողջ յերկրում հինգ րոպե դադարեց ամեն մի
շարժում: Կանգ առան գնացքները, արամվայները և
ավտոմոբիլները: Դադարեցին աշխատել մեքենա-
ները: Հինգ րոպե անընդհատ շշում էյին գործարան-
ների շշակները: Սգո զրոշակների վրա գրված եր.

ԼԵՆԻՆԸ ՄԵՌԱՎ, ԲՍՅՑ ԼԵՆԻՆԻ ԳՈՐԾՆ
ԱՊՐՈՒՄ Ե

ՄԱՅԻՍԻ ՄԵԿՆ ԱՔՍՈՐՈՒՄ

Ֆարական կառավարութիւնը դաժան կերպով եր վարվում այն հեղափոխականների հետ, փորոնք ժողովրդի աչքերն եյին բաց անում և պայքարի կանչում ինքնակալության դեմ: Վոստիկանական շները կրնակալութիւն հետեւում եյին հեղափոխականներին, ձերբակալում եյին, հեռավոր Սիբիր աքսորում:

Վլադիմիր Իլյիչին և Նադեժդա Կոնստանտինովնա Կրուպսկայային նույնպես Սիբիր աքսորեցին: Ընկ. Կրուպսկայան իր հիշողութիւններում պատմում է, թե ինչպես Վ. Իլյիչը 1899 թվին աքսորում տոնեց մայիսի մեկը:

«Առավոտը վաղ հավաքվեցին բոլոր հեղափոխական բանտարկյալները, շնորհավորեցին իրար և սկսեցին յերգել:

«Հասավ Մայիսը ուրախ,
Հեռն մեզնից տխրութիւն,
Թող հնչի մեր յերգը խիզախ,
Գործադուլի յենք կանչում:
Վոստիկանները չարաչար
Իրենց սև գործն են անում,
Մեկ-մեկ ուզում են փորսալ
Ու նստեցնել մեզ բանտում:
Մենք կթքենք նրանց վրա
Ու կտոնենք Մայիսն անահ»:

«Յերգեցինք ռուսերեն, — գրում է Նադեժդա Կոնստանտինովնան, — յերգեցինք նույն յերգը լեհերեն և փորոշեցինք ճաշից հետո դաշտ գնալ մայիսյան տոնը տոնելու:

Իսկ յերեկոյան յես և Իլյիչը չեյինք կարողանում քնել. յերազում եյինք հաղթական բանփորական ցույցեր, փորոնք մենք ել կմասնակցենք յերբեկցե»:

ԲԱՌԵՐԻ ԲՍՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ինքնակալութիւն — Թագավորի անսահման իշխանութիւն:
Խիզախ — քաջ, համարձակ:

ԺԱՄԻ ՉՈՐՍՈՆ

Մի հարուստ անդիացի ավտոմոբիլով դնում եր կայարան: Նա գնացքով պետք է ժողովի գնար: Հանկարծ մեքենան կանգ առավ:

Շոֆերն ավտոմոբիլից դուրս յեկավ, զննարկը վերցրեց ու լուռ կանգնեց:

— Մեքենան փչացել է, — հարցրեց հարուստը: — Շտապիր, ժամի չորսին գնացքը մեկնում է. հինգ րոպե յե մնում:

Շոֆերը նայեց ժամացույցին և մտայ.

— Հիմա Մոսկվայում թաղում են Լենինին՝ ամբողջ աշխարհի աշխատավորների առաջնորդին: Ամեն տեղ կյանքը հիւռք րոպե կանգ է առնում:

— Վաղվանից դուք ել իմ շոֆերը չեք, — հայտարարեց հարուստը:

ԻՈՍԻՖ ՎԻՍՍԱՐԻՈՆՈՎԻՉ ՍՏԱՆԻՆ

(Ն. Կ. Կռուպսկայայի հոգովածը)

Ո՞վ չի ճանաչում ընկեր ՍՏԱՆԻՆԻՆ: Նրան ճանաչում են և ջերմ կերպով սիրում, անվանում են իրենց հաջողատու բոլոր բանվորներն ու բանվորուհիները, կոլտնտեսականներն ու կոլտնտեսուհիները, ծերերն ու յերիտասարդները, ուսանելը և վոչ ուսանելը:

Ստալինը բանվորի վորդի յե, ծնվել և մեծացել է Կոմկասում՝ Վրաստանում:

Մանուկ հասակից նա իր սեփական աչքերով է տեսել, թե ինչպես բոլոր ազգությունների բանվորներին ու գյուղացիներին ճնշում էին ցարը, կալվածատերերն ու կապիտալիստները: Դեռ շատ յերիտասարդ հասակում նա սկսեց պայքարել նրանց կողմից հաստատված կարգերի դեմ. պայքարում եր լենինի և նրա ընկերների հետ միասին, բանվորների հետ միասին: Նա շատ համարձակ եր: Յեվ ցարական կառավարությունը հետապնդում եր նրան: Շատ անգամ ել Ստալինը նստել է բանտում: Նրան աքսորում էին ամենահեռավոր վայրերը: Նա փախչում եր աքսորից և նորից ձեռք զարկում հեղափոխական գործին:

Շատ բան է արել Ստալինը նրա համար, վոր

Ի. Վ. ՍՏԱՆԻՆ

նախապատրաստի պրոլետարական հեղափոխու-
թյունը:

Հոկտեմբերին բանվորները դուրս վճռեցին
կալվածատերերին և կապիտալիստներին, կազմա-
կերպեցին իրենց խորհրդային իշխանությունը:
Սակայն կալվածատերերն ու կապիտալիստները
միանգամից չհանձնվեցին: Նրանք ցանկանում էին
հետ դարձնել հին կարգերը, հաշիվ տեսնել
լենինի և բոլշևիկների հետ, բանվորների ու գյու-
ղացիների հետ: Բայց այդ չհաջողվեց նրանց: Մի
քանի տարի տեվեց պայքարը և լենինի ու Ստա-
լինի ղեկավարությամբ խորհրդային իշխանությունը
հաղթանակեց:

Լենինի և մյուս ընկերների հետ Ստալինը
կարգավորում էր կյանքը նոր յեղանակով: Մեռավ
լենինը, կուսակցությունը շարունակում է նրա
գործը: Ստալինն աշխատում է առանց դադար սո-
նելու, հոգ է տանում, վորպեսզի լենինի գործը տա-
նի մինչև վերջը: Կուսակցության, նրա ղեկավար
և առաջնորդ Ստալինի ուժերով, աշխատավորների
ուժերով շատ բան է արված այս տարիների ընթաց-
քում: Շատ են կառուցվել նոր գործարաններ ու
ֆաբրիկաներ: Ավելի լավ է կարգավորված նրանց
փող՝ աշխատանքը: Գյուղացիները, փոր առաջ
չքավորներ էին, առաջ վատ էին ապրում, ուրիշ-
ների համար էին աշխատում, այժմ ապրում են
կոլտնտեսություններում, համերաշխ աշխատում
են իրենց համար, ընդհանուրի ոգով համար, ոգ-
նելով միմյանց, և դառնում են ունևոր: Ֆերեխաներն
ել լավ են ապրում: Ամենուրեք կան մսուրներ, ման-

կապարտեցներ, մանկական հրապարակներ, դպրոցներ, բոլոր յերեխաները սովորում են: Այլևս անբազմոսներ չեն լինի: Մեծահասակները նույնպես սովորում են: Այժմ շատ կինոներ, թատրոններ, ակումբներ ու գրադարաններ կան: Համերաշխ են ապրում մեր յերկրում բոլոր ժողովուրդները—ուսուները, ուկրաինացիները, թաթարները, բաշկիրները, վրացիները, հայերը, հրեաները և մյուսները:

Մյուս յերկրների բանվորները նայում են մեր յերկրին և հրճվում են մեր նվաճումներով: Այդ յերկրների կապիտալիստներն ու կալվածատերերն ուրախ կլինեն, վոր խորտակեն խորհրդային իշխանությունը, բայց չեն կարող: Մենք ունենք Լենինի—Ստալինի հիմնած հզոր կարմիր բանակ, նա կաշառպանի մեր յերկիրը թշնամիներից: Նա լավ է գինված: Մենք ունենք շատ ինքնաթիռներ: Մենք պատերազմ չենք ուզում, բայց մեկ մարդու նման կկանգնենք մեր հայրենիքի պաշտպանության դիրքերում: Մեր յերկրի աշխատավորները կոմունիստական կուսակցության և ժողովուրդների առաջնորդ ընկեր Ստալինի ղեկավարությամբ ձեռք են բերել մեծ հաջողություններ սոցիալիստական շինարարության գործում:

Ստալինի ղեկավարությամբ մեր յերկիրը, հետամուտ մասնավոր սեփականատիրական գյուղացիական յերկրից, դարձավ աշխարհիս ամենախոշոր՝ մեքենայացված, նոր տեխնիկայով գինված կոլտընտեսությունների և խորհրդային տնտեսությունների սոցիալիստական յերկիր:

Ստալինի ղեկավարությամբ մեր յերկրի թույլ հետամուտ արդյունաբերությունն աճեց ու զար-

ձավ մի վիթխարի ուժ՝ հիմնված նոր, ժամանակակից հարուստ տեխնիկայի վրա, ուժեղ կերպով զարգացած ծանր ինդուստրիայով և ել ավելի զարգացած մեքենաշինությամբ:

Ստալինի ղեկավարությամբ մենք ունենք մեր Նոր Սահմանադրությունը, աշխարհիս ամենադեմոկրատիկ Սահմանադրությունը, վորը զբանցեց և որենադրական կարգով ամրապնդեց այն ամենը, ինչ վոր արդեն ձեռք է բերված ու նվաճված կյանքում:

Մեծ Ստալինի ղեկավարությամբ մեր յերկրի բոլոր աշխատավորները յերջանիկ ու կուլտուրական կյանքի տիրացան:

ՅԵՐԿԻՐ ԱՊՐԻ ՄԵՐ ՄՏԱԼԻՆԸ

Յերկար սպրի մեր ՄՏԱԼԻՆԸ

Կարմիր արևի պես,

Թող մեզ վրա փստահ լինի,

Կանգնած ենք սարի պես:

Հաստատ մա մեր ՄՏԱԼԻՆԻ

Կուռ ու պողպատ կամբը,

Վոր միշտ այսպես ազատ լինի

Մեր փառ, ուրախ կյանքը:

Սովետն եկավ բուժեց արագ

Մեր սրտերի վերքը:

Կոլխոզն եկավ, աճեց արագ

Մեր արտերի բերքը:

Կորով անհետ սուգ ու շիվան,
Անցել ե են վախտը,
Յերկրում մեր նոր՝ վարդի նման
Բացվել ե մեր բախտը:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գուռ—ամուր, անասան:

Սալնալ—խորհուրդները (խորհրդային էշխանությունը):

ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼ

Յերիւր, ում կյանքը անիծել ե,
Ով ճորտ ե, մերկ ե և ստրուկ,
Արդեն վառվում են մեր սրտերը,
Արդեն կռիւ յենք մենք ձգտում:

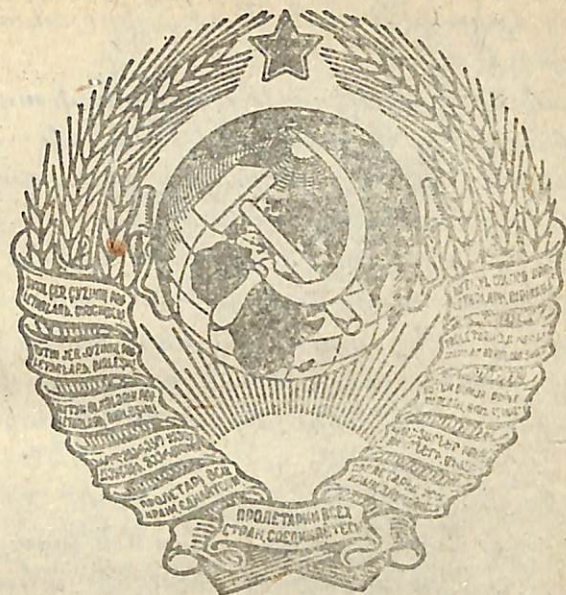
Այս հին աշխարհը կփորենք մենք
Մինչև հիմքը և հետո
Մեր նոր աշխարհը կշինենք մենք,
Ուր վոչ ստրուկ կա, վոչ զժգոհ:

Սա յե վերջին կռիւլը
Յեվ պայքարը մեր մեծ,
Ինտերնացիոնալը
Աշխարհը կփրկէ:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գործը—գործնալ—բանվորների միջազգային միություն:

Պայքար—կռիւ:

ԽՍՀՄ-Ի ՏԱՍՆԱԵԿ ՅԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Անձայրածիր ե ու հզոր Խորհրդային Սոցիալիս-
տական Հանրապետությունների Միությունը:
Անսպառ են նրա հարստությունները: Անհուն ե նրա
տնտեսական ու ռազմական հզորությունը: Կանգ-
նած ե ԽՍՀՄ-ը փորպես զրանխոյա ամրոց:

Խորհրդային Միությունը բազմազգ յերկիր ե:
Մեզ մոտ ապրում են շուրջ 175 ժողովուրդներ ու
ցեղեր, փորոնք ցարական Ռուսաստանում, «ժողո-
վուրդների այդ քանտում», անլուր ճնշման ու կե-
ղեքման եյին յենթարկվում, և փորոնց ազատություն

«Ռուսական կուլտուրայի զարգացման և հանգիստն ու լեռնային զարգացման, ամենապատկան ուսմունքը, փորին ծանոթ ե յեղել արդյունքի պատմությունը: Լեռնային ինտեր-նացիոնալ ե: Նա զարգել ե աշխատավոր ժողովուրդների ուսմունքը, փարոսը, հույսն ու ապավենը: Յեվ մենք որինական կերպով պարծենում ենք զբանով, մենք որինական կերպով պարծենում ենք նրա ստեղծագործությամբ՝ ԼՆՆԻՆՈՎ և ՍՏԱԼԻՆՈՎ («Պրավդա»)»

Ռեկրաիմական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն. — Հարյուրավոր տարիների ճնշումից և իր ազգային արժանապատվության արորումից հետո, ուկրաինական բազմաշարհար ժողովուրդը 18 տարի առաջ փերջնականապես զտավ իր բախտավոր փրճակը: Բշկեցին լեհական ոկուպանտներն ու գերմանական հափշտակիչները քշկեցին կալվածատերերն ու կապիտալիստները: Ուկրաինան ԽՍՀՄ-ի առաջին ածխա-մետաղուրդիական բազան ե: Ուկրաին-

նան ծանր մեքենաշինության, հիմնական քիմիայի և ելեկտրոններգիայի արտադրության ամենախոշոր շրջանն ե:

Ուկրաինան ԽՍՀՄ-ում զարգացած դյուղատնտեսության և նրա վրա հիմնվող սննդի արդյունաբերության (շաքարի, ալրադաց և այլն) ամենախոշոր շրջանն ե: Ազատ ե արձակված ուկրաինական ժողովրդի հանճարը: Ծաղկում ե նրա կուլտուրան, արվեստը, զբաղանությունը:

Բելոռուսական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն. — Յերկար տարիներ բելոռուսական հողի վրա տիրում եյին ոռու կալվածատերերն ու լեհական պաները: Անիրավությունն ու խավարն եր թագավորում բելոռուսական դյուղում: Ռուս մեծ ժողովրդի ոգնությունը, անպարտելի կարմիր բանակի ոժանդակությամբ բելոռուս ժողովուրդն իր ուսերից թոթափեց ոկուպանտների ու «հայրենի» բուրժուազիայի լուծը:

Յերկիրը դարձավ անճանաչելի:

Արդյունաբերությունը 1913 թ. համեմատությամբ աճել է 16 անգամ: Գյուղը 87,5 տոկոսով կոլեկտիվացել է: Ստեղծվել են հազարավոր միջնակարգ ու տարրական դպրոցներ, յոսանյակ ԲՈՒՀ-եր, գիտական հիմնարկներ, թատրոններ: Լույս են տեսնում հարյուրավոր անուն թերթեր և միլիոնավոր տիրաժող գրքեր:

Ագրեջանական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն, — Յերջանիկ է այսօր Խորհրդային Ագրեջանը: Անհկարագրելի յե նրա անտեսական ու կուլտուրական վերելքը:

Ստեղծվել են ու գործի զրվել բազմաթիվ նոր նավթահորեր: Նավթարդյունաբերությունը վերահասարակվել է նորագույն տեխնիկայի վերջին խոսքով:

Բագուն—այդ նախ և առաջ նավթ է, սև ժուկի՝ Խորհրդային Միության համար: 1936 թ. արդյունահանվեց 22 միլիոն տոննից ավելի նավթ (1913 թ. 7 միլիոնի դիմաց): Անասելի յեն Ագրեջանի նվաճումները նաև կուլտուրայի ասպարիզում:

Այսպիսով «այժմ Ագրեջանի որինախելի Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը կանգնած է Արեվելքում, յերկու աշխարհների սահմանագլխին, վորպես յերջանիկ ժողովուրդների յերկիր» («Պրավդա»):

Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունն ամենայն իրավամբ համարվում է մեր Խորհրդային Միության մարգարիտը: Իր բնության սքանչելի գեղեցկությամբ, իր կուլտուրայի բարձրությամբ (և հնությունով) նա աչքի ընկնող տեղ է գրավում ԽՍՀՄ-ում:

Ցարական Ռուսաստանի այդ յերբեմնի գաղութն այժմ դարձել է առաջավոր ինդուստրիալ-ագրարային յերկիր:

Վորպես հաղթանակի յերգ են հնչում Վրաստանի արդյունաբերության աճման թվերը: 1913թ. 43 միլիոն ռուբլու արտադրանք, իսկ 1936 թվին՝ 798 միլիոն ռուբլու:

Ծաղկում է Վրաստանի կոլտնտեսական գյուղը: Զարգանում են մերձարևադարձային ու ցիտրուսային կուլտուրաները: 76 տոկոս կոլեկտիվացում, 44 ՄՏԿ, 2.400 տրակտոր:

Ծաղկում ու փթթում է վրաց ժողովրդի կուլտուրան — 700 հազար աշակերտ, 21 ԲՈՒՀ, 120 գիտական հիմնարկ, 47 թատրոն:

Ահա պարզ, բայց ամեն ինչ ասող թվերը:

Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն. — «...Միայն խորհրդային իշխանության գաղափարը խաղաղություն է ազգային վերածնության հնարավորություն բերեց Հայաստանին» (ՄՏԱԼԻՆ):

Իր գոյության 17 տարիների ընթացքում Խորհրդային Հայաստանը դարձել է հաջողությամբ աճող խորհրդային հանրապետություն: 1913թ. 15 միլիոն ռուբլու արտադրանքի փոխարեն ՀՍՍՀ արդյունաբերությունը 1936 թ. տվել է 180 միլիոն ռուբլու արտադրանք. գյուղը կոլեկտիվացել է 88,7 տոկոսով, ստեղծվել են 24 ՄՏԿ՝ 1.200 տրակտորով: Մեծապես աճել է կուլտուրան, արվեստը և գրականությունը:

Հակահեղափոխական, ֆաշիստական դաշնակիցի, տրոցկիզմի աջ թափթփուկների, նագիտաուսկոնիզմի, սպեցիֆիզմի և մյուս թշնամիների դեմ Հայաստանի բոլշևիկների մղած պայքարն ընկեր ՄՏԱԼԻՆԻ դեկափարությամբ ել ավելի կառագացնի ՀՍՍՀ տնտեսական ու կուլտուրական շինարարության վերելքը:

Թուրմենական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն. — Թուրքմեն ժողովուրդը հազար տարի թափառում եր հայրենիք վորոնելով:

ինչպես ժողովուրդն և ասում, հազար տարի թուրքմենների հայրենիքն եր ուղտի թամբը:

Միայն Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ Հեղափոխությունը վերջ տվեց թուրքմեն ժողովրդի թափառումներին:

Այժմ, թուրքմենստանում — սոցիալիստական շինարարության բնագավառում մենք ականատես ենք շագուցիչ հաջողությունների:

Այստեղ աճել են մի շարք խոշորագույն արդյունաբերական ոջախներ (Կարաբողազ, Նեվթեղազ և այլն): 1913 թ. 30 միլիոն ռուբլու փոխարեն թուրքմենական ԽՍՀ արդյունաբերության արտադրանքը 1936 թ. կազմում եր 214 միլիոն ռուբլի: Գյուղը կուլեկտիվացել և 95,4 տոկոսով: Ստեղծվել են 49 ՄՏԿ 3. 000-ից ավելի տրակտորով: Ցերկիրը մեծ քայլեր և անում կուլտուրական զարգացման տեսակետից: Ցարի ժամանակ թուրքմեններեն փոչ մի թերթ ու գիրք լույս չեր տեսնում, իսկ այժմ լույս և տեսնում 27 անուն թերթ: 1936 թ. թուրքմեններեն լույս և ընծայվել ավելի քան 2 միլիոն կտոր գիրք:

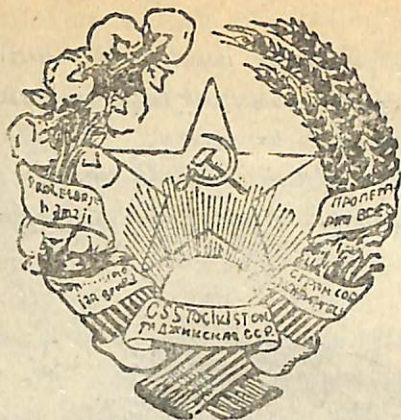
Ուզբեկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը Միջին Ասիայի հանրապետությունների մեջ ամենից հարուստն և: Միջին Ասիայի ազգաբնակչության կեսից ավելին, ցանքերի կեսից ավելին, արդյունաբերության չորս հինգերորդը, յերկա-

թուղիների յերկու յերրորդը գտնվում և Ուզբեկստանում:

Ուզբեկստանը ԽՍՀՄ բամբակի ամենախոշոր բազան և: Նա վեց-յոթ անգամ ավելի շատ բամբակ և տալիս, քան թուրքմենստանը, Տաջիկստանը և Կիրգիզիան միասին վերցրած: Այստեղ կան մեծ թվով բամբակագործ, մրգակոնսերվային, ձեթի

և այլ գործարաններ: Ստեղծվել են նաև ծանր արդյունաբերության ոջախներ: Գյուղը կուլեկտիվացել և 95 տոկոսով: Կա 170 ՄՏԿ մոտ 20.000 տրակտորով: 1936 թ. հրատարակվել և 9.324.000 կտոր գիրք: Ուզբեկներն հրատարակվում և 189 անուն թերթ: Այս շագուցիչ հաջողությունների համար ուզբեկ ժողովուրդը, ինչպես և բոլոր մյուս ժողովուրդները, պարտական են Լենինի-ՍՏԱԼԻՆԻ կուսակցությանը, ժողովուրդների մեծ առաջնորդ ընկեր ՍՏԱԼԻՆԻ:

Տաշիկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հան-
րապետությունը Հեղափոխությունից առաջ ցա-
րական Ռուսաստանի հետ ընկած մի գաղութն էր։
Իսկ այժմ նա միանգամայն կերպարանափոխվել է։
Կյուլը լոթ մզոնանոց քալերով առաջ է գնում կո-
լեկտիվացման ուղիով. գյուղը կոլեկտիվացել է 90
տոկոսով։ Ստեղծվել են 46 ՄՏԿ՝ 3100 տրակ-
տորով։ Ծաղկում են նաև կուլտուրան ու գյուղա-
տնտեսությունը։ 1914—15 թ. թ. Տաշիկստանում
սովորում էին միայն 400 աշակերտ, իսկ 1936—37
ուստարում՝ 199. 000 աշակերտ (աճը 498 անգամ)։

Ղազախական ԽՍՀ.—Իր տարածությունը Միու-
թյան յերկրորդ հանրապետությունն է։

«Տափաստանների քամին յերկար հազարամյակ-
ներ տատանում էր զազախական անծայր հարթա-
փայրեօի սեզր։ Հազարամյակներ շառունակ միայն
ուղտերի հատ ու կենտ քարափաններն էին խախ-

տում անապատների լուսթյունը» («Պրավդա»)։
Դեռ 19 տարի առաջ զազախ ժողովուրդը քոչ-
վոր ժողովուրդ էր։ Միայն Մեծ Հոկտեմբերը զա-
զախ ժողովրդին տվեց նստակեցություն, տուն ու
տեղ։

Ստալինյան հնգամյակների տարիներին Ղազա-
խական ԽՍՀ տնտեսությունը մի քանի հարյուրա-
մյակով առաջ է մղվել։ Ղազախստանը (Կարազանդան)
դարձել է Միության անխաղճությունաբերություն յեր-

րորդ բազան և զանունում է գունավոր մետալուրգիա-
յի առաջին բազան (Ռիդեր, Կոունրադ, Չիմբենդ
և այլն)։ Հզոր է նաև Ղազախստանի սոցիալիս-
տական գյուղատնտեսությունը (հատկապես անաս-
նաբուծությունը)։

Ծաղկում է զազախական ժողովրդի կուլտու-
րան։ 1936 թ. Ղազախական ԽՍՀ-ում հրատարակվել
է 4.334.000 կտոր գիրք։ Լույս է տեսնում 196
անուն թերթ (ցարի ժամանակ ամենևին չկար)։

Կիրգիզական ԽՍՀ.—Ցարիզմի կողոպուտի հետե-
վանքով կիրգիզ ժողովրդի զգալի մասը փախավ Չի-
նաստան: Դա մի ամբողջ ժողովրդի փողբերգություն
էր: Կիրգիզ ժողովրդի վերադարձը հայրենիք հնա-
րավոր յեղավ միայն Մեծ Հոկտեմբերից հետո և
վերադարձն ավարտվեց 1920 թվին:

Հոկտեմբերյան Մեծ Հեղափոխությունը վերա-
ծանց կիրգիզ ժողովրդին փորպես ազգ, փրկեց նրան
կոտորվելուց և բնաջնջումից:

Այժմ բարգավաճում են կիրգիզ ժողովրդի սո-
ցիալիստական տնտեսությունն ու կուլտուրան:

ԱՇԽԱՏԱՆՈՒՄ ՄԻ ՄԵԾ ՅԵՐԿԻՐ ԿԱ

—Աշխարհում մի մեծ յերկիր կա: Դա աշխարհի
ամենամեծ յերկիրն է: Վտարով մեկ ծայրից մյուսը
գնալու համար մի քանի տարի յե հարկավոր:

Հարցնենք այդ յերկրի բնակիչներին, բոլորին
միանգամից ռադիոյով.—Որվա վրի ժամանակն է:
Վոմանք կպատասխանեն.

—Մեզ մոտ առավոտ է:

Մյուսները կպատասխանեն.

—Մեզ մոտ կեսօր է:

Ուրիշները կպատասխանեն.

—Մեզ մոտ յերեկո յե:

Հարցնենք այդ յերկրի բնակիչներին միան-
գամից.

—Տարվա վրի յեղանակն է:

Վոմանք կպատասխանեն.

—Մեզ մոտ գարուն է:

Մյուսները կպատասխանեն.

—Մեզ մոտ ձմեռ է:

Հարցնենք այդ յերկրի բնակիչներին.

—Ի՞նչ հարստություն կա ձեզ մոտ:

Վոմանք կպատասխանեն—յերկաթ, մյուսները—
հաց, ուրիշները—քարածուխ, բամբակ, նավթ,
յերկաթ, փոսկի և այլն:

Ահա մեր յերկիրը—Սորհուրդների լայնածավալ
յերկիրը, ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատի մեծ
հայրենիքը:

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆՔ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ

Մենք կառուցում ենք նոր կյանք: Մենք ստեղ-
ծել ենք հզոր ինդուստրիա: Մենք զարգացնում ենք
գյուղատնտեսությունը: Մենք կառուցել ենք սո-
ցիալիզմ:

Կապիտալիստները ահանում են մեր հաջողու-

Թյունները: Սա նրանց անհանգստացնում է: Նրանք վախենում են, վոր իրենց մոտ հեղափոխություն կլինի: Նրանք մեր դեմ պատերազմ են պատրաստում:

Մենք պատերազմ չենք ուզում: Մենք պայքարում ենք խաղաղության համար: Բայց մեզ չի վախեցնում թշնամիների հարձակումը: Մենք բոլոր ուժով կպաշտպանենք մեր մեծ հայրենիքը, ամբողջ աշխարհի աշխատավորության հայրենիքը:

Մենք ունենք հզոր կարմիր բանակ: Նա լավ է զինված: Յեթե կապիտալիստները հարձակվեն մեզ վրա, մենք կարող ենք նրանց ուժեղ հակահարված հասցնել:

Ուրիշի փոշ մի թիզ հողը չենք ուզում: Բայց մեր հողն եւ, մեր հողից փոշ մի վերջով փոշ փոքի չենք տա:

ՍՏԱԼԻՆ

Կ. ՅԵ. ՎՈՐՈՇԻԼՈՎ

քոյ զտխտիսդ տոխտո ոգո—

մանսի զվճարի մի քրամքն ք

Շարտդ, զտիւն ժրտի թխտոյ տոխտոյ կողտրտք զնո

միտոտոյ կոյ—

միտոտոյ միտամիջ քոյ կոնտմքմոմ ոգո ... միտոն

տոմքմի տոյն քոյ տոմքմիտո իտո ոգո Կնտ միտոյ—

միտոտոյ կոյ—

քոյ եվքոմսի զտիսմիւնսի ոգո Կնտ միտոյ—

միտոտոյ կոյ—

զտնդտմքմի

մի-«ԽՆԽ» քոյդա ոգո զգմոմսի տմն եմոյ—

քոյ քրատոյտիտոյ տոյ քոյ զտիւնդ միտոյսե վիտոն

մտոյ

միտոտոյ տիմքն քոյ քրատոտիտո եմիտոտոյ տրմալ—

իտմալ քոյ քրատմոտտոյ միտաքտոյդտոյ զտմիք տրմալ

քրատոտիտո կոյ վալա զտիտո քոյ նմոտտալմքն միտալ

նգի Կնտքն զտրտեմտի Կնտտ մի տոյ զնգտմն

նգ տոյտմ միտոյսե վիտոն քոյ քրատմ մի մտմոմ

նգտրտի զտիտո միտաքտոյդտոյ զտնթիւնդտրտն

նգ քրատն միտալ-միտալ կիւնտրտեա նմոտտո

միտն իտմքտոտրտեա զտիտոյս քոյ զմա միտիտոյն

միտալտիտոյ քոյ միտոյտմ միտալ մտոն քոյ միտալիվտո

քոյ իտմքտիտեմն քոյ զտիտեմտե միտալ միտալտոն

միտալտեմն միտալիվտոյն զտիտո միտալի Կնոյ

ՅՏԳՈՎՏՆՈՈ ՎՍԷՂԳԵ ՂԵՆՎՈ

Նրան ընդունում են ԲԳԿԲ-ի շարքերը, և նա
դուրս է գալիս սենյակից՝ լի անհուն խնդությամբ:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ՊԱՊ» — Պատրաստ Աշխատանքի և Պաշտպանության:

Ալախիստ — բարձր սարեր բարձրացող:

Ելբրուս — Կովկասյան լեռների ամենաբարձր գագաթը — 6 կմ
բարձրություն:

Կոզր — փաստաթուղթ, ապացույց, ապահովաթուղթ:

ԲԳԿԲ — Բանվորադուղացիական Կարմիր բանակ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐԻՆԱԿ

Կայացորի բանվոր ընկեր Մեխիկովն ուշ յերե-
կոյան աշխատանքից եր վերադառնում: Նա գնում
էր Խաբարովսկի փողոցներից մեկով: Մի կիսաշեն
տան մոտով անցնելիս Մեխիկովը մի տարօրինակ
շխշխկոց լսեց: Նա վորոշեց գննել տունը: Ներս
մտնելով՝ տեսավ մի թագնաված մարդ:

— Ի՞նչ եք և ի՞նչ եք ուղում այստեղ, — հարց-
րեց նա:

— Յես յեկել եմ աշխատանք վնտոելու, բնա-
կարան չունեմ, — պատասխանեց անծանոթը: Ապա
սկսեց խնդրել Մեխիկովին, վոր իրեն ոթևան տա:

— Կա՛մ, — պատասխանեց Մեխիկովը և իր տունը
տարավ անծանոթին:

Ներս մտնելով Մեխիկովը գինվեց կացնով և
յեկվորին առաջարկեց հետեվել իրեն գեպի միլիցիա:
Անծանոթը տեսնելով, վոր բանը վատ է, «խոստո-
վանեց», վոր ինքն իբր թե գող է, վոր իրեն կարող

են ձերբակալել և բանտ նստեցնել: «Գողն» սկսեց
արտաավալից աչքերով խնդրել, վոր Մեխիկովը բաց
թողնի իրեն և խոստացավ այլևս գողություն չանել
ու ազնիվ կյանք վարել:

Սակայն Մեխիկովն անհողողդ էր: Այն ժամանակ
նա սկսեց սպառնալ: Բայց համողվելով, վոր սպառ-
նալիքները չեն ազդում, սկսեց փող առաջարկել՝
նախ 50, ապա 100 և, վերջապես, 1000 ռուբլի: Ի
պատասխան այդ սրիկայական առաջարկի, Մե-
խիկովը հայտարարեց. «Յես հայրենիքս չեմ ծա-
խում»: Մեխիկովն ստիպեց անծանոթին ձեռքերը
վեր բարձրացնել և այդպես բերեց միլիցիայի բա-
ժանմունք:

Այնուհետև Ներքգործփողկոմատի համապա-
տասխան որդաններն ուղարկված այդ կարծեցյալ
գողը դուրս յեկավ մի ոտարերկրյա պետության
լրտես, վոր վերջերս անցել էր խորհրդային սահ-
մանը:

Ընկեր Մեխիկովն ազնվաբար կատարեց իր քա-
ղաքացիական պարտքը հայրենիքի հանդեպ: Նրա
քաջարի վարմունքը Խորհրդային հայրենասիրու-
թյան մի փայլուն որինակ է:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Խաբարովսկ — քաղաք Հեռավոր Արևելքում:

Ոթևան — պատսպարան, բնակվելու տեղ:

Քաջարի — քաջ և արի, հերոսական:

Անհողողդ — խոսքից յետ չդարձող:

Նրան ընդունում են ԲԳԿԲ-ի շարքերը, և նա
դուրս է հալիս սենյակից՝ լի անհուն խնդությամբ:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ՊԱՊ» — Պատրաստ Աշխատանքի և Պաշտպանության:

Ալպինիստ — բարձր սարեր բարձրացող:

Ելբրուս — Կովկասյան լեռների ամենաբարձր գագաթը — 6 կմ
բարձրությամբ:

Կողր — փաստաթուղթ, ապացույց, ապահովաթուղթ:

ԲԳԿԲ — Բանվորադյուղացիական Կարմիր բանակ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐԻՆԱԿ

Կայագորի բանվոր ընկեր Մեղնիկովն ուշ յերե-
կոյան աշխատանքից եր վերադառնում: Նա գնում
եր Սաբարովսկի փողոցներից մեկով: Մի կիսաշեն
տան մոտով անցնելիս Մեղնիկովը մի տարօրինակ
շխշխկոց լսեց: Նա վորոշեց գննել տունը: Ներս
մտնելով տեսավ մի թագնված մարդ:

— Ի՞նչ եք և ի՞նչ եք ուզում այստեղ, — հարց-
րեց նա:

— Յես յեկել եմ աշխատանք փնտռելու, բնա-
կարան չունեմ, — պատասխանեց անծանոթը: Ապա
սկսեց խնդրել Մեղնիկովին, վոր իրեն ոթևան տա:

— Հավ, — պատասխանեց Մեղնիկովը և իր տունը
տարավ անծանոթին:

Ներս մտնելով Մեղնիկովը գինվեց կացնով և
յեկվորին առաջարկեց հետեւել իրեն գետի միջիցիա:
Անծանոթը տեսնելով, վոր բանը վատ է, «խոստո-
վանեց», վոր ինքն իբր թե գող է, վոր իրեն կաբող

են ձերբակալել և բանտ նստեցնել: «Գողն» սկսեց
արտասովալից աչքերով խնդրել, վոր Մեղնիկովը բաց
թողնի իրեն և խոստացավ այլևս գողություն չանել
ու ազնիվ կյանք վարել:

Սակայն Մեղնիկովն անհողգողդեր: Այն ժամանակ
նա սկսեց սպառնալ: Բայց համոզվելով, վոր սպառ-
նալիքները չեն ազդում, սկսեց փող առաջարկել՝
նախ 50, ապա 100 և վերջապես, 1000 ուրլի: Ի
պատասխան այդ սրիկայական առաջարկի, Մեղ-
նիկովը հայտարարեց. «Յես հայրենիքս չեմ ծա-
խում»: Մեղնիկովն ստիպեց անծանոթին ձեռքերը
վեր բարձրացնել և այդպես բերեց միջիցիայի բա-
ժանմունք:

Այնուհետև Ներքգործօղկումատի համապա-
տասխան որդաններն ուղարկված այդ կարծեցյալ
գողը դուրս յեկավ մի ոտարերկրյա պետության
լրտես, վոր վերջերս անցել եր խորհրդային սահ-
մանը:

Ընկեր Մեղնիկովն ազնվաբար կատարեց իր քա-
ղաքացիական պարտքը հայրենիքի հանդեպ: Նրա
քաջարի վարմունքը խորհրդային հայրենասիրու-
թյան մի փայլուն որինակ է:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սաբարովսկ — քաղաք Հեռավոր Արեւելքում:

Ոթևան — պատսպարան, բնակվելու տեղ:

Քաջարի — քաջ և արի, հերոսական:

Անհողգող — խոսքից յետ չզարձող:

ՅԵՐԿՈՒ ՆԱՄԱԿ

Բարև՝ ձեզ, թանգագին ընկերներ

Դուք ճանաչում եք իմ ամուսնուն—իման Անդրեյեվիչ Կուզնեցովին, Վոր ընկալ թշնամու գնդակից 1936 թվի հունվարի 30-ին:

Յես ցանկանում եմ իմանալ՝ ինչպես ընկալ նա... Յեթե իմ ամուսինն ընկել է հերոսական մահով, յես իրավունք կունենամ հպարտանալու նրանով:

Նա ունի չորս տարեկան տղա: Ճիշտ է, նա զեռ շատ է փոքր, բայց կգա ժամանակ և նա կփոխա-
րինի հորը:

Ծանր է ինձ համար, թանգագին ընկերներ: Մեծ է կորուստը, բայց այդ ինձ չի կարող ընկճել: Մեր յեռուն կյանքում մեծ ջերմությամբ ես ցանկա-
նում ապրել և աշխատել:

Յես դաստիարակում եմ իմ տղային այնպես, Վոր նա իսկական բոլշևիկ դառնա, հոր նման չվախենա Վոր մի զժվարությունից:

Յտեսություն, ընկերներ—սպասում եմ պատաս-
խանի:

Անաստասիա Կուզնեցովա

Քաղ. Ուլյանովսկ

ՀԱՐԳԵԼԻ ԱՆԱՍՏԱՍԻԱ

Ձեր նամակը բարձրացրեց մեր մարտիկներին ուժն ու յեռանդը:

Ձեր ամուսինը մեզ հետ միասին ծառայում էր Մանջուրական սահմանապահ մասում: Նա մեր ան-
վախ գնդացրորդն ու գերազանց հեծելակն էր:

1936 թվի հունվարի 30-ին մեր փոքրիկ խմբի Վրա զրոհեց ճապոնա-մանջուրական զորամասը:
Դա մի կատաղի կռիվ էր: Ձեր ամուսինն իր գնդացրով կործանիչ հարված հասցրեց թշնամուն ու կովեց մինչև վերջին շունչը: Այդ մարտում մենք ունեցանք կորուստներ: Վիրավորվեց պահակատեղի պետ Ագեյեվը և սպանվեց ձեր ամուսինը:

Անաստասիա Կուզնեցովա, Ձեր ամուսինն ըն-
կալ հերոսի պես: Նրա անունն ու հերոսությունը զեռ շատ յերկար կապրի մեր հայրենիքի աշխատա-
վորության սրտերում: Ծանր է կորուստը, բայց այն չի կարող մեզ ընկճել:

Մեր նոր և ուրախ կյանքի համար, Լենինի-Ստա-
լինի կուսակցության գործի համար մենք պատրաստ ենք կուխելու մինչև մեր արյան վերջին կաթիլը:
Կանցնեն տարիներ, և ձեր տղան հերոս հոր ար-
ժանավոր փոխարինողը կդառնա:

Վոդյոնյն ձեզ յեզ Ձեր փոքրիկին:

Պահակատեղի շքանշանակիրներ

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մարտ—կռիվ:

Մարտիկ—կռվող:

Գնդացրորդ—գնդացի բանեցնող:

Հեծելակ—ծիավոր:

Ընկճվել—հուսահատվել խեղճանալ:

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆ ՉՐԱՀԱՆԱՎԻ ՎՐԱ

1905 թվի հունիսի 14-ի առավոտյան Պո-
տյոմկինս զրահանավի նավաստիները նկատեցին, Վոր

ճաշի համար պատրաստված միսը հոտած է, փոր-
գերով լի:

Այս լուրը տարածվեց բոլոր նավաստիների շրջա-
նում, զայրույթ բռնկեց և «կայծից առաջացավ բոց»:

— Սրբիկ սպաներ: Չեն հետաքրքրվում, թե ինչ
մտով են մեզ կերակրում:

Իսկ հրամանատարը կարգադրեց.

— Ճաշը պատրաստել, և ով փոր միսը դնի,
անուճը նշանակել և ինձ զեկուցել:

Յերբ ճաշը պատրաստ եր, փոշ փոք չմոտեցավ
ճաշին:

Անմիջապես հայտնեցին հրամանատարին, փորն
շտապեց «կարգը վերականգնել»:

«Պոստյոմկին»-ի նավաստիների ամբողջ շուկա տը,
700 մարդուց ավելի, տախտակամած կանչեցին և
շարքի կանգնեցրին:

Մոտեցավ զլխավոր սպան:

— Յես քանի անգամ ասել եմ ձեզ, փոր նման
անկարգություններ ղինփորական նավի վրա ան-
թույլատրելի չեն: Այդ բանի համար ձեզ պետք է ին-
չ թե փորտեղից են կախում, — և նա մատնացույց
արեց կայմի ծայրը:

Ապա լավեց մի ահարկու հրաման.

— Ով ուզում է բորշ ուտի, այս կողմը գա:

Շարքից դուրս յեկան միայն նավի հին ծառա-
յողները, յենթասպաները: Վորոտաց մի նոր հրաման.

— Պահակախումբ, վեր:

— Յեղբայրներ, ի՞նչ եք անում: Մտաբերեցեք
մեր յերդումը, փոր մերոնց վրա չպիտի կրակենք, —
կանչեց նավաստի Մատյուշենկոն, առաջ փազելով:

Պահակախումբը, մի մարդու պես, հրացանները

վայր թողեց՝ փողը դեպի գետին: Այդ նշանակում
եր, թե չենք ուզում կրակել:

Իսկ Մատյուշենկոն նոր ուժով կանչեց.

— Յեղբայրներ, մեր ընկերներին մենակ չթող-
նենք: Վերցրեք հրացանները, փամփուշտներ դրե-
ցեք: Զարկեցեք ժողովրդի դահիճներին:

— Կորչի ինքնակալությունը: Մահ բռնակալ-
ներին, — լավեց «Պոստյոմկինի» վրա:

Հրացանները փորոտացին: Նավի վրա ձերբա-
կալվեցին ցարի ծառաները: «Պոստյոմկինն» ապրս-
տամբության դրոշ պարզեց:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Տախտակամած — նավի տախտակած յերեսը:

Կայմ — նավի վրա ամրացրած բարձր ձող:

Ահարկու — ահ աղբող, չերկյուղալի:

Փող — խողովակ:

ՄԵԿ ԵՆ, ՄԵԿ ԵՆ

Հեյ, ձեզ մատաղ, բանվոր տղերք,
Մեկ ե՛ր, մեկ ե՛ր, մի զարկ տվե՛ք,
Մի զարկ տվե՛ք ցարի գահին,
Վոր խորտակվի նա հիմնովին...

Միահամուռ մեր ուժերով,
Հերոսների արյան գնով
Թեև ընկավ ցարն իր գահից,
Բայց չի ջարդված միանգամից:

Այժմ ել ցարն է մեզ աղաչում,
Վոր խնայենք վերջին շնչում.

Բայց, ձեզ մատաղ, բանվոր տղերք,
Մեկ ել, մեկ ել, մի զարկ տվեք...
Մի զարկ տվեք ցարի գահին,
Վոր խորտակվի նա հիմնովին...

ԲԱՌԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Միահամուռ—միատեղ, միասին:

ՅԵՐԵԿ ՅԵՎ ԱՅՍՈՐ

Յերեկ այնտեղ վայրի լեռներ եյին.

Այսօր—Խորհրդային գործարան:

Յերեկ ամայի դաշտեր եյին.

Այսօր—Խորհրդային տնտեսութիւն:

Առաջ դաշտերը նմանում եյին կարկատած
փերմակի. գուլն-գուլն կտորներ՝ քառակուսի, յե-
ռանկյունի... և ամեն մի կտոր մի տեր ուներ:

Կոլեկտիվացումը ջնջեց սահմանները, դաշտերի
կտորները միացան, կոլտնտեսութեան ընդարձակ
դաշտեր դարձան:

Ուր առաջ գետակն եր խոխոջում, այժմ այն-
տեղ ելեկտրակայանն է դրդում:

Ուր ճահիճներ եյին—այսօր բամբակն է ծաղ-
կում:

Մութ ծմակներում սղոցարանն է գործում,
նրա մոտով է անցնում նոր կառուցած յերկաթու-
ղին:

Ու ամեն տեղ բանվորներ, մեքենաներ...
ծուխն է բարձրանում, շողին հեկում, մոտորը
խնդում. ամեն տեղ յեռում է աշխատանքը, ու
կառուցում ենք, կառուցում ենք անվերջ:

ՆՐԱՆՔ ԲԱԽՏԱՎՈՐ ԵՆ

Կուսակցութիւնը բանվոր Դավիդովին ուղար-
կել եր կոլտնտեսութիւնը ղեկավարելու: Նա շտա-
պում եր դաշտ:

— Կառքը լծիր,—ասաց նա ծերուկ կառապա-
նին: Ու չսպասելով, սկսեց ոգնել նրան:

Որն ամպ եր, քամի. անձրև եր կաթկթում:
Դաշտը գյուղից տասը կիլոմետր հեռու յեր: Այն-
տեղ եր առաջին բրիգադը, վոր վարած հողը ցա-
քանում եր:

Բլրի տակով անցնում եյին աշակերտներն ի-
րենց ուսուցչի հետ. նրանց հետևում եյին չորս
սայլ, վորոնց վրա ջրի տակառներ կային:

— Ես ել մեր ճուտերը. գնում են մկներին կո-
տորելու,—մտրակով ցույց տվեց ծերուկը:

Դավիդովը ժպտալով նայում եր: Յերբ մոտե-
ցան, կանգ առավ, նայեց, կանչեց յերեսաներից
մեկին՝ ութ տարեկան մի տղայի:

— Ինչո՞ւ գամ վոր,—խոսեց տղան, ծոծրակին
քաշելով հոր զլխարկը:

— Քանի՞ մուկ ես սպանել:

— Տասնչորս:

— Դե նստիր կողքիս՝ ման ածեմ:

— Դու ել նստիր,—ասաց մի փոքրիկ աղջկա:

Շարժվեցին: Դավիդովը դարձավ տղային.

— Վո՞ր դասարանումն ես:

— Առաջին:

— Կարո՞ղ ես, մի յեկ գրասենյակ... քեզ կպատ-
վեմ, կանֆետ կտամ, խնձոր կտամ. կանֆետ սի-
րում ես:

— Ի՞նչիս ե պետք: Կանֆետն ատամներս կփը-
չացնի, այ. տես: Եւ բաց արեց բերանը, և, իսկա-
պես, առջևի յերկու ատամներն ընկած ելին:

— Ուրեմն, ընկեր չան, դու անատամ ծերո՞ւկ ես:

— Եգ դու յես անատամ. իմ ատամները դուրս
կգան, իսկ քոնը՝ վոչ:

— Փչում ես, իմս ել կգան:

— Կգան, չե մի... մեծերի ատամները չեն բուս-
նում, — ասաց ու ցատկեց կառքից: Նրան հետևեց
աղջիկը. կարծես ճպուռներ լինեյին — այնպես ցատ-
կոտում ելին:

Իսկովոր ժպտալով նայում եր. դեռ յերկար
ժամանակ հեռվում կարմրին եր տալիս անգայի
զլխարկը:

«Թող վազի հիմա այս մանչուկը՝ հոր զլխարկը
զլխին, իսկ մի տասը, քսան տարի անց նա նստած
կլինի տրակտորի վրա և ելեկտրական խոփով շուռ
ու մուռ կտա այս հողը: — Ուրիշ եր մեր մանկու-
թյունը. մորս մահից հետո քրոջս եյի պահում,
լվացք անում, ճաշ յեփում, գործարան վազում:
Այո, մեր յերեխաները բախտավոր են» — մտածում
եր Իսկովորը՝ դիտելով կանաչին տվող անծայր
դաշտը...

Խ Ր Ա Մ Գ Ե Ս Ի Ն

Կլկլացող ձենիդ մատաղ,
Խրամգեսի ուրախ դիզել,
Հնչուն յերգովդ զվարճանում,
Ծափ եմ տալիս յես ել, յես ել:

Մի ժամանակ ես ձորերում
Հովվի շվին եր շնգշնգում,
Հիմա ուրախ քո գուդոկն ե
Մեր սրտերում հպարտ զնգում:

Մի ժամանակ ես ձորերում
Սոված գայլերն եյին վոռնում,
Հիմա նրանց ծմակներին
Հազարաչյա լույս ե վառվում:

Ուժ ես տալիս Խրամգեսի
Շենք ու շնորհք բետոններին.
Կուչ ե գալիս ու գալարվում
Քո լույսերից մեր թշնամին:

Կլկլացող ձենիդ մատաղ,
Խրամգեսի ուրախ դիզել,
Հնչուն յերգովդ զվարճանում,
Ծափ եմ տալիս յես ել, յես ել:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Խրամ—գետ, վոր թափվում ե Գուռ գետի մեջ:
Գուդոկ—գործարանի շահլը:
Ծմակ—խոնավ, ճահճոտ տեղ:
Բետոն—ավազի, խճի և ցեմենտի խառնուրդ, շաղախ:

ՅԵԹԵ ՇԱՏ ՍՈՎՈՐԵՄ, ԱՎԵԼԻ ԼԱՎ ԿԱՇԽԱՏԵՄ (Բուսիգինի նառից)

Յես դեռ կիսազրագետ եմ: Վոչնչի մասին այն-
քան շատ չեմ մտածում, վորքան սովորելու: Շատ
եմ ցանկանում ավելի առաջ գնալ: Ցանկանում եմ
վոչ միայն դարբին լինել, այլև իմանալ, թե ինչպես

ե մուրճը կառուցված, ինքս ել սովորեմ մուրճեր
պատրաստել:

Դրբեր յերբեք չեմ կարգացել և միայն վերջերս,
2 ամիս առաջ, կարգացի առաջին գիրքը—Պուշկինի
հեքիաթները: Ինձ շատ դուր յեկան:

Միայն, ճիշտն ասած, գովարությամբ եյի հաս-
կանում:

Յեվ գիտեմ յես. յեթե սովորեմ, ամելի լավ
կաշխատեմ: Շատ բաներ կան այժմ, վորոնց խելքս
չի հասնում: Շնորհակալ եմ մեր կառավարությունից
և կուսակցությունից. նրանք ոգնեցին ինձ այս
գործում, ուսուցիչներն շանակեցին, և յես կսովորեմ:

Ահա կվերագառնամ և ամբողջ ուժով կլծվեմ
արտադրության և ուսման աշխատանքներին:

ԳՍՐՈՒՆ

Զուգվել են կրկին
Անտառ ու այգի,
Վշտում ե ուժգին
Զուրը գետակի:
Հավքերը սիրուն
Համերգ են կազմել,
Արտում ու դաշտում
Յերգ ու հորովել:
Թիթեռներն ուրախ
Թռչում են դեռ-դեռ...
Զան, տեսքիդ մատաղ
Գարուն ե արգեն:

ԱՏՈՒՄ ԵՄ ՔԵԶ

Ատում եմ քեզ և քո գահը,
Միահեծան գոռոզ ցար,—
Յեվ քո վորդոց ու քո մահը
Պիտի պեսնեմ անպատճառ:

ԲԱՌԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Միահեծան—ինքնակալ ինքնիշխան, բռնակալ, գոռոզ, հպարտ,
մեծամիտ:

ՆՅՈՒՆՈՐՔԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ

Յերեք տարվա ընթացքում ամեն որնա գնում
ե աշխատանք փնտռելու, բայց միշտ իզուր:

Նա յերկու որ ե փոշինչ չի կերել, գովարանում
ե քայլել:

Նա քնում ե բաց յերկնքի տակ, այգում:

Յերբեմն նա բախտ ե փորոճում աղբի արկղ-
ներում, յերբեմն փողորմություն ե խնդրում:

Այդ բավական ե, փորպեսզի չմեռնի:

Բայց չե՞ փոր նա ցանկանում ե ապրել:

Զե՞ փոր կյանքի համար իրավունքը նրան տվել
ե ամերիկյան որենսդրությունը:

Քայլում ե ասֆալտած հրապարակով: Զափազանց
յերկար և ուղիղ են փողոցները: Սանութները լիքն
են ապրանքներով, իսկ իր զբաղանում կոպեկ չկա:

Մեկը նրան ձայն տվեց: Ծանոթ զործազուրկ
ներկարարն եր:

Ներկարարի աչքերն ուռած են:

—Ի՞նչ ե պատահել:

—Նպաստի փոխարեն յես ստացա արտասովաբեր
գազ: Սան-Ֆրանցիսկոյում մեր կազմակերպած գոր-
ծադուլը ճնշելու ժամանակ արտասովաբեր գազով
ցրեցին մեզ:

Մի քանի տարի առաջ նա ել աշխատում
էր, ուներ մի փոքր խնայողություն: Բայց ահա
սկսվեց ճգնաժամը: Շատերի հետ նա ել դուրս
շպրտվեց փողոց: Մի քանի ժամանակից հետո
խնայողությունները վերջացան, տան գույքը վա-
ճառքի հանվեց, բնակարանի վճար չտալով մնաց փո-
ղոցում: Մեկ որ ել կինը գնաց հաց վորոնելու և
այլևա չվերադարձավ...

Բայց մի՞թե միայն նրանք են գործազուրկ: Մի-
թե միայն նրանց ընտանիքը քայքայվեց: Միլիոնավոր
ընտանիքներ աշնանը, ձմեռը և կիզող ամռան
թափառում են մեծ ճանապարհների վրա՝ որվա
ապրուստի համար պատրաստ ամեն մի ծանր աշխա-
տանք կատարելու: Նրանց մեջ կան համալսարա-
նավարտներ, մասնագետներ...

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ասֆալտած փողոց—ձյուլով հարթեցրած փողոց:
Կիզող—այրող:

ԲԱՆՎՈՐՈՒՀՈՒ ՈՐՈՐԸ

Մի լար, փորդիս, փոր չես լսում
Ել մայրական քաղցր ուրհը—

Յես մեծ կովի յերգ եմ հյուսում
Որոցքիդ մոտ ամեն ուր...

Դու լսում ես, այնտեղ, դըրսում
Շահ ու շահաչ, լաց ու կոծ—

Մեր արյունն է այնտեղ հոսում,
Ներկած և տուն, և փողոց...

Այնտեղ գընդեո խառն ու ցրբիվ,
Բանվոր գընդեո ահարկու,
Գաջ մրդում են մի մեծ կռիվ—
Աշխատանքի՝ և փոսկու...

Այնտեղ փոսկին տե՛ր-տիրական,
Վորպես գահիճ զըծնագեմ,
Սուր է պարգում մեր որական
Թուլյնով շաղախ հացի գեմ...

Այնտեղ հայրեր, այնտեղ փորդիք
Մի նոր կյանքի յեզերքում,
Վորպես մի-մի հերոս-մարտիկ,
Մահըն են գրկում ու յերգում...

Յեմ թնդում է յերգը ահեղ
Պատնեղների շարքերում
Վորպես յեռնից վազող հեղեղ,
Վորպես փորոտն ամպերում...

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Որոցք—որորոց:

Ահարկու—սարսափ ազդող, ուժեղ:

Դժնագեմ—գաժան:

Պատնեղ—պատ. այստեղ՝ բարիկադ:

Ալեհույզ—վրդովված, ցատուձով:

ԿԵՆՋՈՒԳԻ ՄՏԱԾՄՈՒՆՔԸ

Նստե՛կ եմ շփար

Ու միտք եմ տնում,

Թե ինչպես մենակ
Ապրեմ աշխարհում:

Վոչ ջահել կնիկ
Ունեմ իմ կողքին,
Վոչ թե ու թիկունք,
Մտերիմ ընկեր,
Վոչ մի տաք անկյուն,
Վոչ արծաթ, փոսկի,
Վոչ սարքած գութան,
Վոչ նժույգ մի ձի...

Պակաս որի հետ
Միմիայն մի գանձ՝
Քարի նման ույժ
Տվալ ինձ հերս.
Բայց, ան, հենց են ել
Ոտար դռներում
Կերան, մաշեցին
Դարդ ու ցավերս....

Նստել եմ շվար
Ու միտք եմ անում,
Թե ինչպես մենակ
Ապրեմ աշխարհում:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Շվար—մտածություն:

Նժույգ—լավ ձի:

ԶԻԿԱԳՈՅՈՒՄ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԿՍ.

— Ինձ վերցրեք, յես ձախ ձեռքով վերցնում եմ
մի ամբողջ ցենտներ,— բղավեց մեկը:

— Ձե, ինձ, յես մեկ բռունցքով յեղ եմ սպա-
նում,— բղավում եր մի ուրիշը:

Յեվ ապա միաժամանակ լավեցին հինգ հարյուր
գործազուրկների խառնիճադանձ ձայները:

— Ի՞նձ վերցրեք, ինձ վերցրեք... — ձչում եր քաղ-
ցը, ճչում եյին հույան ու թախիծը: Դիրեկտորը
վախեցած նայում եր իր վրա հառած հինգհարյուր
մարդկանց դեմքերին:

Գործակատարը հանգիստ բարձրացրեց ձեռքը և
անմիջապես տիրեց լուսթյուն:

— Սյուպես չի լինի, տղերք, մենք ձեզ կատու-
ղենք ջենտլմենություն: Ձեզնից յուրաքանչյուրը պետք
ե ունենա աշխատանք նվաճելու հույս: Լսեցեք ու-
շաղիւր. ինձ մոտ կա թիթեղե 27 համար, յես նը-
րանց կգցեմ ձեզ: Թող ձեզնից յուրաքանչյուրը բռնի
այդ համարը: Ում մոտ վերջում գտնվեցին համար-
ները, նրանք կընդունվեն աշխատանքի: Դրանք կլի-
նեն ամենից ուժեղները: Աշխատանքը յերկու շա-
բաթվա յես:

Գործակատարը բարձր թափահարեց ձեռքը
և թիթեղները շարտեց ամբոխի մեջ: Վորպես
արծաթե թռչնակների մի յերամ, թիթեղները փորոշ
ժամանակ սավառնում եյին ոդում: Հարյուրավոր
ձեռքեր ձգվեցին դեպի նրանք— և կռիվն սկսվեց...

Բռունցքները հարվածում եյին գանգերին ու
դեմքերին: Վոտքերը տրորում եյին փորեր ու կո-
ղեր: Մարդիկ իրար ձեռքերից խլում եյին արժեքա-
վոր թիթեղի կտորը: Մարդկային մարմինների մի
ամբողջ գունդ գալարվում եր յերկաթե դարպաս-
ների առաջ, իսկ վերևում, պատի վրա կանգնած
եյին դիրեկտորը, գործակատարը և լարվածությամբ

հետևում եյին մարդկանց պայքարին, փորոնք կըռ-
վում եյին աշխատանքի իրավունքի համար:

Ահա գործազուրկ նեգրի կողքին կանգնած մի
գունատ պատանի ոգում բռնեց արծաթե թռչնակ-
ներից մեկը: Նեգրը բռնեց պատանուն: Պատանին
կծեց նեգրի ձեռքը, բայց նա ցավ չեր զգում, նա
մտածում եր միայն աշխատանքի և հացի մասին,
փոր պետք ե հայթայթեր քաղցած մոր և յեղբայր-
ների համար: Նա սկսեց ծեծել պատանուն այնքան,
մինչև փոր նա հանկարծ ճչաց «մայրիկ» և գլորվեց
ցած: Նեգրն իր ձեռքում պահել եր յերկաթե համա-
րը: Բայց պատանու ճշոցն ասես ելեկտրական հար-
ված լիներ, և նա թերպեց, փորպեսզի բարձրացնի
պատանու վտիտ մարմինը: Հենց այդ նույն պահին
ինչ-փոր մեկի ձեռքն ուժեղ սեղմեց նեգրի կոկորդը,
և նա նորից սկսեց կռվել թիթեղի համար:

Գործակատարը հիացած դիմեց դիրեկտորին.
— Ապա նայեցեք այս նեգրին, հիանալի հարված
եր, իսկական բոքսյոր:

Նեգրն առաջինը մտավ գործարանի բակը:
Նրա այ բռունցքն ամուր սեղմում եր համարը,
և թիթեղը խոր նստել եր նրա ձեռափի մեջ: Տանջ-
ված՝ նա ընկավ բակի ասֆալտի վրա և փակեց
աչքերը: Այսպես պառկած եո նա, չմտածելով
փոչնչի մասին, մի կտոր թիթեղ գողացող ձեռ-
քում պահած: Յերբ նեգրը նորից բացեց աչքերը
և փոտքի յեյափ, դարպասի նեց գոնակից անցնում
եր վերջին մարդը—27-րդը: Նրա շրճուկներով փոա
հաղից գոյացել եյին առյառ կաթիլներ: Նրա գլխի
վրա սեփն եր տալիս պեւքը:

Գործակատարն ու դիրեկտորն իջան պատի վը-
րայից:

— Ապա նայեցեք, դիրեկտոր, այս տղաների
վրա: Գործակատարը հպարտությամբ ցույց տվեց
27 ընտրովի բանվորների վրա:— Սրանք բոլորն ել
ատլետներ են: Նրանք կաշխատեն ինչպես գումեշ-
ներ:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ցենտներ—հարյուր կիլոգրամ (վեց փութ):

Պառնիճաղանձ—խառնիխուռն, իրար խառնված, անհասկանալի:

Ջենտլմեն—քաղաքավարի, կըթված, կուլտուրական մաքու:

Բոքսյոր—բոքս մենամարտող:

Ատլետ—հսկա, աժդահա:

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌԸ (1914—1918)

Չորս տարի, 3 ամիս և 26 որ տևեց այս
սպանդը:

69 միլիոն մարդ կտրվեցին ֆաբրիկներից, գոր-
ծարաններից և արտերից:

Անմարդաբնակ դարձան գյուղերը, քաղաքները.
խոպան մնացին դաշտերը, լքված մնացին ընտանի-
ները, ժանգոտեցին դազգյահները...

1580 որ ու գիշեր վորոտացին թնդանոթներ
տարածելով սարսափ, մահ ու կործանում...

1580 որ ու գիշեր պայթեցվեցին նավեր, կա-
մուրջներ, յերկաթուղիներ, բնակարաններ, վո-
չընչացվեցին կենսամթերքներ, ֆաբրիկներ և գոր-
ծարաններ:

1580 որ ու գիշեր գետին թափվեցին յերկաթե փշալարեր, փորվեցին խրամատներ, բլինդաժներ և դերեզմաններ, փորպեսզի նրանց մեջ թաղեն 10 միլիոն սպանվածներին:

Հազարավոր գնացքներ, միլիոնավոր ձիեր և ավտոմոբիլներ զբաղված էյին սպանվածների, վիրավորվածների և թունավոր գազերով խեղդվածների փոխադրությամբ...

10 միլիոն զերի ստրուկներ ցրվ տվին փոշ աշխարհով, փորոնցից մի մասը մինչև այժմ ել տառապում է Ասիայի ու Աֆրիկայի անապատներում:

10 միլիոն հաշմանդամ փողոց նետվեցին...

5 միլիոն մարդ քաղցից մահացան՝ թիկունքում:

Միմիայն Ռուսաստանը պատերազմի վրա ծախսեց 45 միլիարդ փոսկի ուրբի:

Այսոր ել ֆաշիստներն ամբողջ աշխարհը ցանկանում են նորից պատերազմի դաշտի վերածել: Գերմանիայի, իտալիայի ու Ճապոնիայի ֆաշիստները կործանում են Հաբեշտանը, իսպանիան, քարուքանդ են անում Չինաստանը, հրդեհի յեն մատնում կուլտուրայի ու պատմության հազարամյա հուշարձանները, փոջնչացնում են միլիոնավոր աշխատավոր ժողովուրդ:

Միմիայն խորհրդային Միութ յունն է, փոր պաշտպանում է խաղաղությունը, միմիայն լենինի ու Ստալինի պանծալի կուսակցությունն է, փոր պաշտպանում է ամբողջ աշխարհի աշխատավորության խաղաղ կյանքն ու աշխատանքը:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սոպան—անձնակ:

Հաշմանդամ—խեղանդամ (ինվալիդ):

Բլինդաժ—ապաստարան (զետնի տակ):

ՀԻՆ ԳՅՈՒՂԸ

Մեր գյուղն են է, փոր հպարտ
լեռների մեջ միգապատ,
խոր ձորերի քարափին,
Ձեռքը տված ճակատին,
Միտք է անում տխրադեմ,
Ի՞նչ է ուզում—չգիտեմ...

Պաս չենք այնտեղ մենք ուտում
Ու ջերմեռանդ աղոթում,
Ժամ ենք գնում ամեն որ...
Բայց միշտ ցավեր նորանոր,
Միշտ մի աղետ, մի վնաս
Գալիս է մեզ անպակաս:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Միգապատ—մեզով, մտախուզով պատած:

Տխրադեմ—տխուր դեմքով:

Ձերմեռանդ—մեծ հավատով:

Աղետ—փորձանք, դժբախտություն:

ՄԱՐԴԸ ՁԻ

Կան յերկրներ, հանաք չի,
Մարդն է դառել մարդուն ձի,
Յեվ փողատեր չինացին
Մարդն է դարձրել կառքին ձի,
Ռիկչին ձի յե, կառապան,
Առած վարձը՝ չնչին բան:

«Հողիդ դուրս գա, մյ կուլի,
կառքդ հանիր ծուլ-ծուլի:
Թե չես գորշ չեն տա քեզ,
թեկուզ սովից դու մեռնես»:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ռիկշի—յերկանիվ թեթև կառք քաշող մարդ:
Կուլի—չինական մշակ:

ՅԵՐԿՈՒ ՄԵՔԵՆԱ

Այս դեպքը պատահեց Ամերիկայում:

Բանվոր Սմիտը տուն յեկավ ղժգոհ:

— Ի՞նչ ե պատահել, հայրիկ, — հարցրեց փոքրիկ:

— Գործարանը նոր մեքենա բերին, նա իմ գործն ե անելու, պտուտակներ ե կտրելու:

— Ել ինչո՞ւ յես ղժգոհում, չե՞ փոր դու ինքդ եյիր ասում, փոր աշխատանքդ ծանր ե:

— Առաջ ծանր եր, իսկ այժմ փոշ մի աշխատանք չեմ ունենալու: Գործարանատերը դուրս ե շարտում յերկու հարյուր բանվոր: Նրան շատ ձեռնտու յե մեր փոխարեն մեքենաներ բանեցներ, մեքենաներն արագ են աշխատում, եժան գործ են տալիս, մեքենան չի ղժգոհում, այլ հլու հպատակ

ե տերերին: Այժմ մենք քաղցած ենք մնալու:

Իսկ ԽՍՀՄ-ի քաղաքներից մեկում կոմյերիտական բանվոր Կիմն ուրախ-ուրախ տուն յեկավ ու հայտնեց.

— Նոր մեքենա բերին, նա շատ ավելի լավ կտրում պտուտակները, քան թե ձեռքի աշխա-

տանքը. յերկու հարյուր բանվոր ազատվում են. ինձ փոխադրեցին ուրիշ աշխատանքի:

— Իսկ մյուսներին հեռացնում են, ի՞նչ ե, — զարմացած հարցրեց մայրը:

— Ինչպե՞ս... ինչո՞ւ հեռացնեն, մեր յերկրում ամեն մի ձեռք անհրաժեշտ ե: Ով մի գործից դուրս ե գալիս, մի ուրիշ աշխատանքի յե անցնում: Մեզ մոտ գործազրկությունն իսպառ վերացել ե:

ԲԱՌԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՍՀՄ—Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միություն:

ԼԻՆԱ ՈՂԵՆԱ

1.

Լինա Ողենան իսպանական հերոս ժողովրդի հալածադատ աղջիկներից մեկն եր: 1936 թ. սեպտեմբերի 20-ին Լինա Ողենան մեռավ հերոսի մահով: Գրենադա քաղաքի մոտ տեղի ունեցած կռիվների ժամանակ կոմյերիտուհի հրամանատար Լինա Ողենան առաջնորդում եր իր զորամասը: Նա անվախ ու խիզախ, քաջի նման կռվելով առաջ գնաց, իսկ նրա զորամասը հետ մնաց: Մեկ ել հանկարծ Լինան նկատեց, փոր ինքը շրջապատված ե թշնամիներով: Հասկացավ իր դրությունը, չվախեցավ, չտատանվեց, բայց վճռեց թանգ ծախել իր կյանքը: Նա գլխեր, փոր թշնամիների ձեռքը պետք ե ընկնի, բայց կանգ առավ, չոքեց, իր

ունեցած գնդակներէց մեկը պահեց և մյուս բոլոր գնդակներէց ամեն մեկով մի ֆաշիստ սպանեց: Վերջին, պահած գնդակով վերջ տվեց իր յերիտասարդ ու գաղափարուն կյանքին: Թշնամու ձեռքն ընկալ նրա անշունչ մարմինը միայն:

Կես ժամ հետո նրա ջոկատը վրա հասաւ: Իր սիրելի հրամանատարի դիակը տեսնելով՝ ջոկատը կատաղի հարձակվեց թշնամու զորամասի վրա և վոչ մեկին կենդանի չթողեց: Սպա վերցրին հերոս աղջկա դիակը և տարան:

2.

Լինա Ողենայի մահը մեծ ցավ պատճառեց վոչ միայն Իսպանիայի, այլև ամբողջ աշխարհի բանվորներին ու նրանց զավակներին:

Մեր՝ Խորհրդային յերկրի բոլոր յերեխաները կարգացին, իմացան Լինա Ողենայի կյանքի և հերոսական մահվան մասին: Բոլորը հարգում են նրա անմահ հիշատակը:

Այդ հարգանքի ապացույց ե Լինա Ողենայի մորը գրված՝ ինն տարեկան Սառմա Մաուերի նամակը, Սիմֆերոպոլ քաղաքից:

Սիմֆերոպոլի 10-րդ դպրոցի աշակերտուհի՝ ինն տարեկան Սառմա Մաուերը 1937 թվի մարտի 16-ին նամակ ե ուղարկել Բարսելոնա՝ Ֆաշիստ խռովարարների դեմ ունեցած կռիվներում հերոսաբար ընկած կոմյերիտուհի Լինա Ողենայի մորը: Նա գրել ե.

«Սիրելի մորաքույր Ողենա»

Մեծ գգնախառն թյուն ե պատահել մեզ: Բայց դու մի լար: Հանրապետական Իսպանիայում նույն

պիսի ուրախ կյանք կլինի, ինչպես մեզ մոտ: Ելի մի լար նրա համար, վոր դու քո սեփաշյա Լինայի փոխարեն ունես կապուտաշյա Լինա: Իա իմ քույրն ե - Լինա Մաուերը: Նա ծնվել ե անցյալ տարվա ոգոստոսին, յերբ քո Լինան հերոսաբար ընկալ Ֆաշիստների դեմ կռիվելա: Յեվ անա այդ ժամանակ յես ու մայրիկս վորոշեցինք մեր փոքրիկին Լինա անունը տալ, վոր պահպանենք քո հերոսուհի Լինայի հիշատակը և կարեկցենք ձեր վշտին:

Վոջ յեղիբ, Թանդազին մորաքույր Ողենա: Մի մոռացիր, վոր դու մի Լինա ել ունես»:

Սառմա Մաուեր

ԲԱՌԵՐԻ ԲՍՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Տառանվել—կասկածել, յերկմուել (շարժվել):
Աղացույց—մի դեպք հաստատող փաստ, նշան:
Կարեկցել—ցավել, ախտահել, վշտակեց լինել:

ՓԱՆՈՒՍՏ

1936թ. դեկտեմբերի 15-ին ժամը 13-ին իսպանական խռովարարների №1 հիդրոինքնաթիռն ողբարձրացաւ: Նրան հանձնարարված եր ուղեկցել խռովարարների նավերին: Ինքնաթիռի վրա ելին կրտսեր ողաչու Անտոնինոն, բորտմեխանիկ Եվալիստոն և ավագ ողաչու՝ Ֆաշիստական զորամասերի լեյտենանտ Մորենոն:

Անտոնինոն և Եվալիստոն վաղուց ելին սպասում այդ որվան: Լինելով բռնի կերպով մորիլիզացիայի յենթարկվածներ՝ նրանք ծրագրել ելին

հանրապետականների մոտ փախչելու պլանը: Յեւ
ահա մոտեցել էր հարմար ըուպեն:

Անտոնինոն ինքնաթիռը աննկատելի կերպով
ուղղեց դեպի հյուսիս:

Լեյտենանտ Մորենոն զգալով ինչ-Վոր վատ
բան՝ հրամայեց ինքնաթիռն ուղղել ծրագրած
ճանապարհով: Անտոնինոն չհպատակվեց:

— Պետք է հանձնվել հանրապետականներին,—
ասաց նա:

Նրան փորպես պատասխան, Մորենոն ղեկն
ուժեղ կերպով ուղղեց դեպի խռովարարների նա-
վահանգիստը: Այդ ժամանակ Անտոնինոն պահեա-
տի ղեկն ավելի ուժգնությամբ թեքեց դեպի հյու-
սիս: Նրանց մեջ կռիվ սկսվեց: Բորտմեխանիկ
Եվարիստոն կրակեց Մորենոյի վրա, բայց վրիպեց:
Եվարիստոն կրակեց յերկրորդ անգամ և վիրավո-
րեց նրան մեջքից: Մորենոն ամբողջ թափով ընկավ
ղեկի վրա և աշխատում էր կանգնեցնել մեքենա-
ները՝ ինքնաթիռը խորտակելու նպատակով: Եվարիս-
տոն կրակեց յերրորդ անգամ: Մորենոն ստա-
ցավ մահացու հարված և լռեց:

Մեկ և կես ժամից հետո Անտոնինոն հիզրո-
ինքնաթիռը հաջող կերպով իջեցրեց հանրապետա-
կանների անբողբոմով:

Հանրապետականները մեծ ցնծությամբ ղիմա-
վորեցին հերոս փախստականներին:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հիզրոինքնաթիռ— ոգնաով, վոր կարող է և ջրի վրայով գնալ:
Վրիպել—չկաշել:

Անբողբոմ—ինքնաթիռների իջնելու հրապարակ:

ՀԵՐՈՍ ԲԺԻՇԿԸ

Պրոկոպակի հանքերի հանքահորերից մեկում
աղետ պատահեց: Փլվածքի տակ մնաց հանքափոր
Կարբովսկին:

Փրկարար արշավախմբին հաջողվեց 13 ժամվա
համառ աշխատանքից հետո մի նեղ անցքով մտե-
նալ փլվածքին:

Ընկեր Կարբովսկու ձախ փոռն ամբողջովին
ջախջախվել էր ու ծածկվել քարածխի կույտերով:

Նրա գլխի վերև հանքի հսկայական մի կամար
էր կախվել, վոր ամեն ըուպե կարող էր փլվել:

Կարբովսկու դրուժյունը ծայրահեղ փտանգա-
վոր էր: Փրկուժյան միայն մեկ միջոց էր մնում.
տեղնուտեղը կտրել ջախջախված փոռն ու դուրս
հանել նրան:

Այդ պատասխանատու և խիստ փտանգավոր
վիրահատությունը հանձն առավ բժիշկ Նիկիֆորովը:
Վերցնելով անհրաժեշտ գործիքներ ու ղեղո-
ւայք՝ բժիշկը փորսող տալով հասավ Կարբովսկուն:
Քնացրեց նրան և սկսեց վիրահատությունը՝ առանց
վախենալու փլվածքի փտանգից:

Վիրահատության միջոցին ածխի մի մեծ կտոր
ընկավ բժշկի գլխին, ձեռքից ցած գցեց դանակը:
Սակայն բժիշկ Նիկիֆորովը ցավից իրեն չկորցրեց:
Նա շարունակեց վիրահատությունը:

Քիչ հետո Կարբովսկուն դուրս հանեցին փլվածքի
տակից:

Նրա կյանքը փրկված էր:

Մի մեծ գյուղում, բերքի տոնի ժամանակ, գյուղատնտեսական ցուցահանդես կար:

Ամեն տեսակ հացահատիկների, բանջարեղենների հետ դրված էյին նաև սքանչելի պտուղներ:

Գյուղացիները հավաքված նայում էյին այդ պտուղներին:

— Ջարմանում եք,—ասաց գյուղատնտեսը, մոտենալով նրանց.—դուք դեռ այդ եք տեսել. բա Միշուրինի այգին վոր տեսնեք, ի՞նչ կասեք:

— Միշուրինն ո՞վ ե, ընկեր վահրամ, նրա այգին ի՞նչ տեսակ ե վոր,—հարց տվեց գյուղացիներից մեկը:

— Այ, լսեցեք պատմեմ:

Գյուղացիները շրջապատեցին գյուղատնտեսին, և նա շարունակեց.

— Խորհրդային մեծ գիտնական, հայտնի այգեգործ եր Միշուրինը: Նա տասնյակ տարիներ փորձեր եր անում, փորպեսզի նոր տեսակի բույսեր աճեցնի մեր յերկրում: Յես յեղել եմ նրա մշակած այգիներում և ահա թե ինչեր եմ տեսել:

Ահա թփերի մի մարգ. սրանք թզուկ տանձենիներ են. տանձը նույնն ե, սովորական տանձից ել խոշոր ու համեղ, բայց ծառն այնքան փոքր ե, վոր կարող ես վրայից թռչել. այսպես ավելի քիչ տեղ ե բռնում, հեշտ ե խնամելն ու պտուղը հավաքելը:

Ահա բալենին. նա աճում ե ծաղկամանի մեջ, սեղանի վրա: Բայց տեսնե՞ք՝ ինչքան բալ կա վրան, ամեն մի կոթի վրա վոր թե զույգ բալեր են աճել, այլ հիսուն-վաթսուն հատ:

Միշուրինի այգում այնպիսի խնձորներ կան, վորի տակ պահակները վախենում են քնել: Չե՞րերիդ ավերի մեջ հագվով կարող ես տեղավորել մի խնձորը: Յեթե ծառից վայր ընկնի տակը քնած պահակի գլխին, կարծում եմ, այնքան ել հաճելի չի լինի նրա համար:

Միշուրինի մօրենու մի թուփը տալիս ե վեց-յոթ կիլոգրամ մորի, այն ել ի՞նչ մորի. ամեն մի հատիկը չորս անգամ մեծ ե մեր մորուց, համեղ ե և դիմացկուն. ուր ուզում ես ուղարկիր—չի տրորվի, չի փչանա:

Ամենացուրտ և ամենատաք յերկրների բույսերը Միշուրինն ընտելացրեց, և այժմ նրանք աճում են մեր յերկրի ամեն մի մասում:

— Մեղ մոտ ել պետք ե այդ փորձերն անենք,—վրա բերեց կոմյերիտական Լեվիկը:

— Այո, այո,—ձայն տվին այս ու այն կողմից կոլանտեսականները:

ՄԵՐ ԿՈԼԽՈՉԻ ՍՐՏԵՐԸ

Մեր կոլխոզի տրտերը
Տրակտորը վարել ե,
Կոլխոզն այսոր ծովի պես
Կանաչել ե, ծաղկել ե:
Մեր կոլխոզի արտերը
Նախշուն բերքով հասել են,
Ցորենի ծով հասկերը
Ճոխ բերքերով լցվել են:
Ու բացվել են վարդերը,
Որորվում են հասկերը:
Հազար երնեկ նոր կյանքին,
Շենացել են դաշտերը:

Բացվել ես, ջան, հեյ բամբակ,
Լցվել ես, ջան, մեր բամբակ:
Չանաք անենք փաթիլդ,
Բարդան անենք քեզ, բամբակ:

Արի նազուկ, ջան բամբակ,
Մալանչ անեմ, իմ բամբակ,
Թելեր-թելեր անելով
Քեզ փայփայեմ, մեր բամբակ:

Սպիտակ չթեր ու կտավ
Քեզնից գործեմ, հեյ բամբակ,
Գույներ անեմ, վոր խնդա
Սիրուն դեմքդ, մեր բամբակ:

Խորհրդային արևը
Քեզ կյանք տվեց, իմ բամբակ,
Բանվորական թևերը
Քեզ բոյ տվին, ջան բամբակ:

Մեր բարեկամ ու ընկեր,
Բուլճիկ ես, մեր բամբակ,
Դու մեր կամքով ես յեկել,
Բացվիր, լցվիր, հեյ բամբակ:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բարդան անել—մեծ տոպրակ լցնել:

Բարդան—մեծ տոպրակ:

Նազուկ—քնքուշ, նուրբ:

Մալանչ—բամբակի քուլա, հյուս:

— Իմ ուսերին 80 տարի յե նստած,— պատմում ե քեռի Միխակը,— վորից 60 տարին անց եմ կաց-
րել ասածուն յերկրպագելով և աղոթելով: Եդ 60 տարվա ընթացքում հիվանդ ենք ունեցել՝ մատաղ եմ արել, վոր լավանա. հողը լավ բերք չի տվել՝ աղոթել եմ ասածուն, վոր անձրև գա. գործս ան-
հաջող ե անցել՝ գիշեր-ցերեկ աղաչել ու պաղատել եմ ասածուն, վոր նեղ դրությունից ինձ հանի: Մի խոսքով՝ ամեն մի նեղ վիճակում յեղած ժամանակ ասածու ոգնությանն եմ դիմել... բայց բոլորն իզուր:

Մի տարի ել. հիշում եմ, յերկար ժամանակ անձրև չեկավ, մեր արտերը չորանում եյին: Մեր գյուղացիներն ինձ ուղարկեցին գյուղի տերտերի մոտ խնդրելու, վոր նա մաղթանք անի, անձրև բերի: Այդպես ելարեցի: Տերտերը լսելով ինձ՝ ասաց,

— Քեռի Միխակ, արի դու մի-յերկու որ հետո, մինչև յես կաղոթեմ ասածուն և ճիշտը կիմանամ նրա միտքը:

Մի-յերկու որ հետո գնացի: Տերտերը յեկեղե-
ցումն եր: Ինձ տեսնելուն պես կարծես մի բան հի-
շելով նա մտավ իր խուցը, իսկ ինձ ասաց, թե մի քիչ սպասիր: Յես հետաքրքրությունից նրա հետե-
վից գնացի և տեսա կիսաբաց դռնից, թե ինչպես
նա ուշադիր դիտում եր պատից կախված ժամա-
ցույցի նման մի կլոր բան: Քիչ հետո տերտերը
դուրս յեկավ և ասաց, — ղե գնանք... Աստված
խոստացավ մեր մեղքերը ներել և անձրև ուղարկել:

Գնացինք, տերտերը մաղթանք արեց: Ժողովուրդն ահազին մատաղ եր մորթել, տերտերին ահազին խաչհամբուր տվին... և խկապես անձրև յեկավ:

Հետո, Խորհրդային իշխանության որոք, յերբ յես մեր գյուղատնտեսի մոտ տեսա բարոմետրը (ծանրաչափ), նոր իմացա տերտերի խաբեբայությունը: Տերտերի խցում պատից կախված ժամացույցի նման գործիքը բարոմետր եր, փոր ցույց ե տալիս ողի ճնշումը և նախատեսում անձրևային յեղանակը: Տերտերն անգամ գիտությունն սգտագործել եր մարդկանց խաբելու համար:

ՍՈՒՏԼԻԿ ՎՈՐՍԿԱՆԸ

Հորս կնունքով, մորս ծնունդով, վեր կացանք մի որ հինգ ու վեց հոգով, թրով-թվանքով փորսի գնացինք: Հաղին եր, Հյուզին եր, Չատին եր, Մատին եր, հայրս եր, յես եյի, գնացինք փորսի...

Սարեր, ձորեր դուզ գնացինք, փորտեղ փորս կար՝ սուս ու փուս գնացինք, փորտեղ ահ եր՝ կուզ ու կուզ գնացինք...

Գնացինք, գնացինք, շատ թե քիչ, մին ել տեսնենք յերեք լիճ. յերկուսը ցամաք, մնի մեջն ել իսկի ջուր չկա: Մին ել, ըհր, մտիկ տանք, փոր այս անջուր լճում լողում են, ճշում յերեք հատ սպիտակ բադ, յերկուսը սատկած են, մինն ել կենդանի չի:

— Հաղի, տուր, հա, տուր,

Թե՛ թվանք չունեմ:

— Հյուզի, տուր, հա, տուր,

— Յես ել չունեմ:

— Չատի... Մատի...

— Մենք ել չունենք:

— Բա ի՞նչ անենք...

Հորս ձեռին կարճ ու յերկար, հաստ ու բարակ մի փետ կար. յերեսն առավ, նշան դրեց, մին ել՝ տրանք, փոր կրակեց... նա կրակեց, յես զարկեցի. փոր զարկեցի՝ փովեց՝ եսպես — ամեն թևը հինգ գազ ու կես...

— Հաղի, դանակ...

— Թե՛ դանակ չունեմ:

— Հյուզի, դու...

— Յես ել չունեմ:

— Չատի, Մատի...

— Մենք ել չունենք:

— Բա ի՞նչ անենք...

Հերս ել ունի, բերան չունի:

Ես անբերան դանակը քաշեցինք: Հաղին մորթեց, չկարաց, Հյուզին մորթեց, չկարաց, Չատին չկարաց, Մատին չկարաց. հերս ել չկարաց, յես քաշեցի մորթեցի:

Մորթեցի, վեր գցեցի. բադ մի ասիլ, մի գոմեշ ասա: Հաղին շալակեց, չկարաց, Հյուզին շալակեց, չկարաց, Չատին չկարաց, Մատին չկարաց, հերս ել չկարաց, յես շալակեցի: Շալակեցի, գնացինք:

Գնացինք, գնացինք, հասանք մի տեղ, մին ել տեսնենք յերեք գեղ, յերկուսի տեղն իսկի չի յերեկում, մնումն ել իսկի շենլիկ չկա: Ես անշեն գեղում, մնումն ել իսկի չկա, դեն ման յեկանք, մի տուն գտանք, մեջը յերեք պառավ, յերկուսը մեռած, մինի բերանումն ել շունչ չկա:

— Տղերք, ասինք, յեկեք բադով փլավ անենք:

Ես անշուշտ պառավը գնաց դեռ ման յեկավ,
դեն ման յեկավ, կես բրինձ գտավ, յերեք պղինձ,
յերկուսը ծակ, մինն ել իսկի տակ չունի:

Ջուրը լցրինք ես անտակ պղինձը, մեջն ածինք
բազն ու բրինձը, անկրակ յեփեցինք: Յեփեց, յեփեց,
միան ու բրինձը գնացին, մնաց ջուրը:

Վորսից յեկած սոված մարդիկ, վրա յեկանք,
կերանք, կերանք, վոչ աչքներս բան տեսավ, վոչ
բերաններս բան մտավ:

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅՍՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Շենլիկ — բնակչություն:

Պղինձ — կաթսա:

ԱՌՅՈՒԾՆ ՈՒ ԱՂՎԵՍԸ

Առյուծը ծերացել եր. թաթերը թուլացել էյին,
ատամները՝ թափվել. ել չեր կարողանում վորս
բռնել: Նա մտածեց խորամանկությամբ վորս ճա-
րել. պառկեց քարայրում ու հիվանդ ձևացավ:
Գաղանները գալիս էյին նրան տեսության: Բայց
վոչ վոք հետ չեր դառնում: Առյուծը բռնում եր
նրանց և ուտում:

Յեկավ նաև աղվեսը, կանգնեց քարայրի
մուտքի առջև և հարցրեց.

— Ինչպե՞ս ե առողջությունդ:

Առյուծը պատասխանեց.

— Վատ ե. ինչո՞ւ ներս չես գալիս, բարեկամս:

Աղվեսը պատասխանեց.

— Կգայի, բայց տանդ շուրջը թողած հետքերն
ուրիշ բան են ասում. շատերն են ներս մտել, իսկ
վոչ վոք դուրս չի յեկել:

ԱՐԵՎՆ ՈՒ ԾԻՍԾԱՆԸ

Անձրեվից հետո ծագեց արևն ու ծիածան
կապեց:

— Նայիր ինձ, քեզնից գեղեցիկ եմ, — ասավ
ծիածանն արեվին, — տես քանի գույն ունեմ.
կանաչ, կարմիր, կապույտ, դեղին...

— Բայց գիտե՞ս, վոր յես եմ քեզ այդքան գույն
սովոր, — ասաց արեվը:

— Դճւ... սուտ ե, — ժպտաց ծիածանը:

— Սուտ ե, — ասաց արևն ու մտավ ամպի

տակ:

Արեվն ամպի տակ մտավ թե չե, ծիածանն
ել անհետացավ:

Ճ Ն Ճ Ղ Ո Ի Կ

Վորսից վերադառնալիս անց էյի կենում մի
պարտեզի միջով: Շունս վազում եր իմ առջևից:
Նա հանկարծ իր քայլերը փոքրացրեց և սկսեց
կամաց ու զգուշ առաջ գնալ. կարծես վորսի հոտ
եր առել:

Յես նայեցի ու փոքր ինչ հեռու, ճամբի վրա
տեսա մի փոքրիկ ճնճղուկ, վորի կտցի շուրջը դե-
ղին եր, իսկ գլուխն աղվամազով ծածկված: Նա
ղնկել եր բնից ու անշարժ պառկել եր, միայնակ
ու անոգնական, հազիվ դուրս յեկած փոքրիկ թևերը
փռած: Յերը շունս ծանրաքայլ մոտենում եր
նրան, հանկարծ մոտակա ծառի վրայից մի մեծ,
սև կրծքով ճնճղուկ քարի պես ցած նետվեց, ըն-
կավ ուղղակի շան առջևը և հուսահատ ու ծղրտո-

ցով մի յերկու անգամ թռավ դեպի շան դռնը։
Նա հարձակվում էր, վոր փրկի, պահպանի ձագին... Նրա փոքրիկ մարմինը դողում էր սարսափից։
Նրա ծղրտոցը կատաղի յեր։ Նա ուժից ընկնում էր. նա իրեն զոհում էր։

Ի՞նչ ահագին հրեշ պիտի յերեվար նրա աչքին շունը... Բայց և այնպես նա նստած մնալ չկարողացավ բարձր ու անվտանգ ճյուղին...

Շունս կանգ առավ. յետ քաշվեց...

Յես շաապեցի շվարած շանս հետ կանչել և հեռացա՛լ զգալով մեջս մի պատկառանք դեպի այդ փոքրիկ թռչունը։

ԲԱՌԵՐԻ ԲԱՅՍՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Աղվամազ - փոքրիկ, քնքուշ փետուրներ։

Նետվել - ուժով ընկնել։

Հրեշ - ահաբեկիչ, ալիսնդակ, սարսափելի մի բան։

Շվարել - շրջվել, մոլորվել։

Պատկառանք - հարգանք։

ԿԱՏՈՒՆ ՈՒ ԱՌՅՈՒԾԸ

(Ժողովրդական նեխաբ)

Մի որ առյուծը պատահելով իր ցեղակից կատվին՝ հարցրեց.

— Միրելի ազգակից, ի՞նչ ե պատճառը, վոր դուք այդպես պստիկ եք մնացել։

— Պատճառն այն ե, վոր մարդու ձեռի տակ եք ապրում, — պատասխանեց կատուն։

Առյուծը խնդրեց կառավին, վոր մի ցույց տար իրեն այդ մարդ ասած արարածին։

Այդպես խոսակցելով, յերբ նրանք մտան անտառ, կատուն տեսավ անտառի խորքում մի փայտահատ, վոր փայտ եր կարում։

— Տեր իմ, — ասաց կատուն, — ահա մարդ ասածն այն փայտ կտրողն ե։ Մոտ գնա ու տես։

Առյուծը մոտեցավ մարդուն, բարե տվավ ու ասաց.

— Լսել եմ, վոր դուք, մարդիկդ, շատ ուժեղ եք, արի ուժներս փորձենք, մենամարտենք։

— Շատ բարի, առյուծ թագավոր, — պատասխանեց մարդը։ — Լավ առաջարկություն եք անում։ Բայց բանն այն ե, վոր մենամարտելու հագուստս վրաս չե։ Յեթե բարեհաճեք մի քիչ սպասել, վոր գնամ հագուստս բերեմ, ինչո՞ւ չե, ձեր առաջարկն ուրախությամբ կկատարեմ։ Միայն թե, — ավելացրեց մարդը, — հիմիկվանից պիտի յերդում տաք, վոր մինչև իմ գալն այստեղ կսպասեք։

Այս ասելով՝ մարդը մի ահագին գերանի հաստ ծայրից սեպ տվավ, ձեղքեց գերանը և, դառնալով առյուծին՝ ասաց.

— Համեցեք, ձեր յերկու թաթն այս ձեղքվածքի մեջ դրեք ու յերդում տվեք, վոր կսպասեք։

Առյուծը հավատալով մարդու ասածին՝ այդպես ել արավ։

Մարդն իսկույն սեպը դուրս հանեց, բացվածքը վրա յեկավ ու այնպես սեղմեց առյուծի յերկու թաթը, վոր կենդանիների թագավորն ել ազատվելու հնար չուներ։

Ապա առնելով մի հաստ փայտ՝ մարդը վրա ընկավ առյուծին ու տուր թե կտաս։

Առյուծը տեսնելով, վոր կատուն հեռվում կանգնած նայում ե, ասաց.

— Կատու յեղբայր, թե վոր ծեծ ուտելով յես
եւ քո չափ պատիկանամ, մարդն ինձ բաց կթողնի:
— Վոչ, — պատասխանեց կատուն, — քո մորթին
իմ մորթուց թանգագին ե: Մինչև չմաշկի, բաց չի
թողնի:

Այս խոսքերը լսելով՝ առյուծն ասաց.

— Այո, մարդու ձեռքի տակ վոչ թե առյուծները
և ուրիշ կենդանիները, այլ սարերն եւ կպտտիկանան:

ՃՊՈՒՌՆ ՈՒ ՄՐՋՅՈՒՆԸ

Թռի-վռի մի ճպուռ.

Վողջ ամառը շուռ ու մուռ,

Յերգեց, ճռռաց,

Ճռռաց:

Մինն եւ, ըհը, ձմեռը

Փռեց իրա թևերը,

Բացեց գորգը սպիտակ,

Դաշտերն առավ ճյուղի տակ:

Անցան պայծառ որերը...

Յեկան որեր ցրտաշունչ,

Ճպուռն ընկավ լուռ ու մուռն,

Քաղցած փորին եւ ինչ յերգ,

Ցուրտը տարավ վրտ ու ձեռք:

Ջրնգը-զրնգը դողալով,

Ծանր-ծանր սողալով,

Նա մըջյունին ասում եր.

— Գլխիդ մատաղ, սանամեր,

Մի ճար արա շունչ առնեմ,

Ցրտից, սովից չմեռնեմ:
Կերակրի, տաքացրու,
Մինչեւ գարուն ապրեցրու:
— Ի՞նչ պատահեց, սանիկս,
Չարմանում եմ, ջանիկս,
Չաշխատեցի՞ր ամառը,
Ասա, ի՞նչ եր պատճառը:
— Եղպես բանի, սանամեր,
Եւ ժամանակ ո՞վ ուներ,
Են խոտերում բուրավետ
Յերգում եյի մերոնց հետ:
— Ուրեմն դու... — այո, յես,
Վողջ ամառը դես ու դեն
Յերգ յերգեցի մշտապես:
— Յերգեցիր, համ, շատ բարի,
Այժմ եւ բռնի վերվերի,
Քամին ծափ տա, դու՛ պարի:

ՄԱՅՐ ԱՐԱԳԻԼԸ

Շոգ եր: Իրիկվա դեմ յերկինքը ծածկվեց սև
ամպերով: Լավեց վորոտ: Կայծակը փայլատա-
կում եր:

Յես դաշտից շտապ տուն եյի վերադառնում:

Գյուղից դուրս, բանջարանոցի կողքին, բար-
դու բարձր ճյուղերի մեջ արագիլը բուն եր հյու-
սել:

Իմ աչքի առաջ կայծակից բռնկվեցին բարդու-
շոր ճյուղերը: Բոցը տարածվեց բարդու ամբողջ
յերկարությամբ:

Կանգ առա: Բնից լսվեց արագիլի ճուտերի ճվճվոցը: Կարծես ոգնություն էյին խնդրում:

Այդ ձայնին վրա հասավ մայր արագիլը:

Բունն արդեն պատած եր կրակի բոցերով: Արագիլն ուզեց իջնել ձագերի մոտ, բայց բոցերը խանգարեցին նրան: Նա բարձրացավ և բնից վերև սկսեց պտավել ոդում:

Քիչ հետո ուզեց նորից իջնել բունը, բայց բոցերն այրեցին նրա թևերը: Նա ղժվարությամբ վեր թռավ ու սկսեց թափահարել խանձված թևերը, մինչև վոր ուժասպառ ընկավ իր ձագերի մոտ և վողջ-վողջ այրվեց նրանց հետ:

Յ Ա Ն Կ

	ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ	Եջ 1—41
1.	Վլադիմիր Իլյիչ Լենին	47
2.	Մայիսի 1-ն աքսորում	50
3.	Ժամի հորսին	51
4.	Իոսիֆ Վիսսարիոնովիչ Ստալին	54
5.	Յերկար ապրի մեր Ստալինը	57
6.	Ինտերնացիոնալ	58
7.	ԽՍՀՄ-ի տասնմեկ յեղբայրական հանրապետությունները	59
8.	Ռուսաստանի Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետություն	61
9.	Ուկրաինական Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիալիստական Հանրապետություն	62
10.	Բելոռուսական Հանրապետություն	63
11.	Ադրբեջանական	64
12.	Վրացական	65
13.	Հայկական	66
14.	Թուրքմենական	68
15.	Ուզբեկական	68
16.	Տաջիկական	70
17.	Ղազախական	70
18.	Կիրգիզական	72
19.	Աշխարհում մի մեծ յերկիր կա—փոխադր.	72
20.	Պատրաստ ենք պաշտպանության	74
21.	Միայն յերկու սանտիմետր	77
22.	Խորհրդային հայրենասիրության որինակ—փոխադր.	78
23.	Յերկու նամակ—փոխադրութ.	78

24. Ապստամբութիւնն Պոտյոմկին զրահանալի վրա— փոխադրութ.	81
25. Մեկ եւ, մեկ եւ—Հ. Հակոբյան	83
26. Յերեկ և այսօր—փոխադր.	84
27. Նրանք բախտավոր են—Շուրխով	85
28. Խրամդեսին—Հ. Հակոբյան	86
29. Յեթե շատ սովորեմ, ավելի լավ կաշխատեմ	87
30. Գարուն—Հայր. Հայրապետյան	88
31. Ատում եմ քեզ—Պուշկին	89
32. Նյու-Յորքի փողոցում—փոխադր.	89
33. Բանվորունու որորը—Ալ. Ծատուրյան	90
34. Գեղջուկի մտածմունքը—Կոլցով	91
35. Զիկագոյում «աշխատանք» կա—փոխադր.	92
36. Համաշխարհային պատերազմի հաշվեկշիշ—փոխա- դրութիւնն	95
37. Հին գյուղը—Հով. Թումանյան	97
38. Մարդը ձի—Աթ. Խնկոյան	97
39. Յերկու մեքենա—փոխադրութ.	98
40. Լինա Ողենա—փոխադրութ.	99
41. Փախուստ—փոխադրութ.	101
42. Հերոս բժիշկը—փոխադրութ.	103
43. Միչուրինի ազգին—փոխադրութ.	104
44. Մեր կոլխոզի արտերը	105
45. Զան, բամբակ	106
46. Ինչպե՞ս տերտերը գուշակեց անձրև գալու մասին— փոխադրութիւնն	107
47. Սուտլիկ վորսկանը—Հով. Թումանյան	108
48. Առջուծն ու աղվիսը—Ղ. Աղայան	110
49. Արևն ու ծիածանը—Աթ. Խնկոյան	111
50. Շնճղուկ—Տուրգենյով	111
51. Կատուն ու առյուծը—Ժողովրդական հեքիաթ	113
52. Շպունն ու մըշյունը—Աթ. Խնկոյան	114
53. Մայր արագիլը	115
Հատվող այբբուբեն	117

ՈՒՂՂ ՈՒՄՆ ԵՐ

Դասագիրքը կազմող ընկ. Ա. Ճուղուրյանի մեղքով սպրդել
են հետևյալ սխալները.

եջ	սպված է	պետք է լինի
20.	Մեր աշխատանքի վորա- կը լավանում ե:	Մեր աշխատանքի վորա- կըն որ որի լավանում ե:
32.	Պատի թերթը մեծ աշ- խատանք տարավ:	Պատի թերթը խոշոր աշ- խատանք տարավ:

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Սրբագրիչ ընկ. Գ. Հակոբյանի մեղքով սպրդել է հետևյալ
վրիպակը.

եջ	սպված է	պետք է լինի
24.	Նրանք Պիոներներ են:	Նրանք պիոներներ են:

04
Պատ. խմբագիր՝ Ա. Նիկողոսյան
Տեխ. խմբագիր՝ Ի. Վարդանյան
Սրբագրիչ՝ Գար. Հակոբյան
Կանտրոլ սրբ. Ս. Շահբաղյան
Կանտրոլ սրբ. 33 Եջից՝ Ս. Շահբաղյան

Գլավիտի լրագրք Բ - 3151 Հրատ. 442)

Պատվեր 69. Տիրաժ 75000.

Տպագր. Մամ. 7 5

Մի մամուլում ու. 23948 Հեղինակ. 7.5 մամուլ

Հանձնված է արտադրության 17 հունվարի 1938 թ.

Ստորագրված է տպագրության 27 փետրվարի 1938 թ.

Գինը 1-40 կոպ.

Պատկերներ I տպարան, Յերեվան, Հենինի 65

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0245971

Փակցրու հաստ թղթի կամ բարակ ստվարաթղթի (կարտոն) վրա: Կտրատիր և ստացված տառերից բառեր կազմիր: Շարժական տառերը պահիր առանձին տուփի մեջ:

Ա	Ա	ա	ա	ա	Բ	բ	բ	Գ	գ	գ	Դ	դ
դ	Ե	Ե	Ե	Ե	Զ	զ	զ	Ը	ը	ը	Թ	թ
թ	Ժ	ժ	ժ	Ի	ի	ի	Լ	լ	լ	Խ	խ	խ
Տ	ծ	ծ	Կ	կ	կ	Հ	հ	հ	Ձ	ձ	ձ	Ղ
ղ	ղ	Ճ	ճ	Ճ	Մ	մ	մ	մ	Յ	յ	յ	յ
Ն	ն	ն	ն	Շ	շ	շ	Ո	ո	ո	Ու	ու	ու
ու	Չ	չ	չ	Պ	պ	պ	Ջ	ջ	Ռ	ռ	ռ	Ս
Ս	ս	ս	ս	Վ	վ	վ	Տ	տ	տ	տ	Ր	ր
ր	Յ	ց	ց	Փ	փ	փ	Ք	ք	ք	Ֆ	ֆ	ֆ

311

18940

ԳԻՆԵ 1 Ռ. 40 ԿՈՊ.

БУКВАРЬ

для школ взрослых

по ликвидации неграмотности

Гиз Арм. ССР, Ереван, 1938